БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряад Үнэн

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 166 (8998)
ИЮЛИИН 17 ПЯТНИЦА 1959 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

КОЛХОЗОЙ, СОВХОЗОЙ МЕХАНИЗАТОРНУУД! Кукуруза, хартаабха, пропашной бусад ургамалнуудай харууһа эрид һайжаруулая!

☆☆

БУРТАГ ҮБҺЭНТЭЙ БҮХЫ ХҮСӨӨРӨӨ ТЭМСЭЕ

Долоон жэлэй түрүүшын жэлдэ ...оһо тарянанай, кукурузын, хар...бха болон бусад ургамалнуудай ...н ургаса абаха гэһэн уялгаяа ...ото хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ ...сэл түлэг дундаа ябажа байна. ...э ургамалнуудай үндэр ургасада ...сал бог үбһэн һаад ушаруулна.

...нээнине һайса ойлгоһон ажахы...д үдэр сагаа миин гээнгүй, хаһа ...ынь буртаг үбһэнтэй тэмсэжэ, ур...саяа сэбэрээр байлгажа шадана. ...харшэбэрэй «Эрдэм» совхоз ...оһо тарянанайнгаа үбһые нилээд ... газарта хоро сасажа һалгаа, ...урузынгаа бүхы тарилгые хоёр ...шэнь элдүүрилжэ дүүргэхээ ...нхай. Мүн эндэхид ургасадаа ...элтэ тэжээл оруулха тушаа ...идоно. Энэ хүдэлмэри Түнхэнэй, ...байкалиин, Кударын аймагууд... Кабанскын, Иволгын совхозууд... бусадһаа урагшатайгаар ябуулаг...а. Сэлэнгын Сталинай нэрэмжэ... колхоз орооһо тарянанай, кукуру...н нилээд ехэ талмайда нэмэлтэ ...жээл оруулһан байха юм. Тиимэ... тэндэ кукурузын ургаса яһала ...н.

...кукурузын, хартаабхын ургасые ...рууһалха, бог үбһыень түүхэ хү...мэридэ олоороо гаража, колхо...удта туһалха гэһэн үүсхэл Сэлэн... аймагай центрын алба хаагшад ...гаад, «Эрдэм», ХХ партсъездын ...рэмжэтэ колхозуудта ехэхэн ту...хүргэжэ байнхай.

...иин гэһээ ургасын дайсан—бог ...нтэй түрүүшын үдэрһөө эршэм...гээр тэмсэжэ шадаагүй дээрэһээ ...эндэ ургасаяа даруулжархёод ...һан баримтанууд олон. Һүүлэй ...ээгээр республикын колхоз бо... совхозуудта кукурузын, хар...абхын тарилгын гурбанайнь нэгэ ...и мүнөө хүрэтэр бог үбһэнһөө ...эрлэгдээгүй, зурууд хоорондохи ...үүрилгэ огто хэгдээгүй байна ...уу. Бүри бүтэхэгүй байдал кол...зуудай огород дээрэ үзэгдэнэ. ...э тарилгын хахадһаа ехэнхи ...инь буртаг үбһэндэ даргагда...нхай.

...баргажанай «Гигант», «Звезда» ...лхозуудта пропашной ургамал...удынь бүхыдөө тооной бог үбһэн... дарагдашоод байна. «Звезда» ...лхозой кукурузашан нүхэр Зверь... энэ хабартаа «баян ургаса аба...» гэжэ байгаад уялга тангари... үгэһэн, аймагайнгаа кукуруза...дай дунда социалистическэ мү...сөө дэлгэрүүлхэ үүсхэл гарга...шье байха. Теэд үнэнтэ ажал ...ээ ерэхэдээ тэрэнь миин лэ ...һон аман байшоо. Мүнөө энэ ...ногой тарилгань бусадайхиһаа ...у, элдэб бог үбһэн сооһоо куку...зыень бэдэржэ олохонь бэрхэтэй. ...хэр Зверьков, мүн тус колхозой ...тэлбэрилэгшэд хэлэһэн үгэдөө, ...һан уялгадаа эзэн болохо гэжэ ...н оролдоогүй. Һүүлэй һүүлдэ ...куруза ургуулха, харууһалха зве...нь тараагдашаһан байха юм. ...имэрхүү баримтанууд мүн бусад...е аймагуудаар бии.

Мүнөө үедэ, илангаяа түрэл Бу...т республикынгаа правительст...нна дээдэ шанда—Ленинэй ор...ндо хүртөөд байхада иимэ бүтэ...гүй, харюусалгагүй ажалые тэсэ... болохо аал? Яажашье болохо...гүй. Ниитын адуу малайнгаа ашаг шэмые эрид дээшэлүүлхын тула колхоз, совхоз бүхэн шэмэтэ тэжээл, таряа талханай зүйл үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ хэдэн дахин ехые бэлэдхэжэ абаха уялгатайшье, абаха арга боломжонуудтайшье гээшэ.

Нэн түрүүн тэжээлэй үнэтэ ургамал болохо кукурузын ургасада онсо анхарал хандуулха шухала. Эдэ үдэрнүүдтэ колхоз, совхоз бүхэн кукурузын тарилгые буртаг үбһэнһөө һалгаажа, нэмэлтэ тэжээл оруулха тушаа яаралтай хэмжээ абаха ёһотой. Зурууд хоорондохи элдүүрилгэ хэхынгээ хажуугаар ургасада дүтэ байһан бог үбһэнүүдые гараараа түүжэ хаяха хэрэгтэй. Хэрбээ минеральна үтэгжүүлгэгүй байбал, кукурузын ургасые аргал шэбхын шүүһээр үтэгжүүлжэ болохо бшуу.

Колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, агрономууд, тэндэхи партийна эхин организацинууд кукуруза ургуулха тусхай звенонуудай хүдэлмэридэ али болохоор туһалха, хэрэгтэй байбалнь, хүнүүдые нэмэжэ үгэхэ уялгатай. Харин тэдэ звенонуудай гэшүүдые ондоо ажалда ябуулжа, хүдэлмэриһөөнь һамшаажа огто болохогүй.

Арад зоной хэрэглэмжэдэ, мүн ниитын адуу малда хартаабха ехэ хэрэгтэй. Хартаабха гээшэ хоёрдохи талхан юм гэжэ дэмы хэлсэдэггүй. Тиимэһээ хартаабхын бог үбһэ түүхэ, шоройень обоолхо гэхэ мэтэ ажал ехэтэй хүдэлмэриие шадаал һаа машинын хүсөөр хэхэ гэжэ оролдохо шухала. Хэрбээ зүб квадрадай гараагүй, эмхигүйгөөр таригдаһан байбалнь, бог үбһэн арга бэшэ гараар түүгдэхэ ёһотой. Энэ хүдэлмэридэ һургуулиин һурагшад, хүдөөгэй ажалшад олоороо хабаадуулагдаха болоно.

Колхоз, совхозуудай механизаторнууд! Ургасын хойноһоо харууһалха хүдэлмэри үбһэ хуряалга, силос даралга, таряа хуряалгада бэлдэхэ гэхэ мэтэ яаралтай хүдэлмэритэй тудалдаад байна. Тиимэһээ таанар оролдолго хэшээлээ гаргажа, үдэр бүриингөө даабариие үлүүлэн дүүргэжэ, ургасын зурууд хоорондохи элдүүрилгые богони болзорто хэдэн удаа хэжэ, кукуруза, хартаабха, сахарай свёкло, тэжээлэй корнеплодууд, огородой ургамалнуудые бог үбһэгүй, сэбэрээр байлгахые оролдогты!

Нүхэд колхознигууд, совхозой хүдэлмэришэд! Россин гүрэнтэй Бурят оронойнгоо һайн дураараа нэгэдэһээр 300 жэл болоһоной түүхэтэ ойтой дашарамдуулан республикынгаа, мүн олон тоото түрүүшүүлэй правительственна дээдэ шанда хүртэһэндэнь харюу болгон, энэ жэлдэ бардамаар гараһан ургасаяа буртаг үбһэнһөө хамгаалая. Тиигэжэ КПСС-эй ЦК-гэй энэ жэлэй эсэстэ болохоор хараалагдаһан Пленумые ажалай шэнэ амжалтаар угтахые хүсэе!

Хүдөөгэй ажалшад, һургуулиин һурагшад! Ургасые буртаг үбһэнһөө сэбэрлэхэ ажал ехэтэй хүдэлмэридэ олоороо хабаадажа, колхоз, совхозуудтаа бодото туһаламжа хүргэгты!

Бог үбһэнтэй бүхы хүсөөрөө тэмсэе!

☆

Хэлэһэн үгэдөө хүрэнэгүй

Энэ жэлдэ «Знамя Ленина» артелиинхид (Мухаршэбэр) бүхы оролдолго хүсэеэ гаргажа, таряалан дээрэһээ кукурузын, сахарай свёклын үндэр баян ургаса хуряаха гэһэн дээшэлүүлэгдэһэн социалистическэ уялга абаа һэн.

Харин мүнөө тус колхозойхид хэлэһэн үгэдөө хэр зэргэ хүрэжэ байнаб гэжэ хаража үзэхэдэ, балайшье тиимэ һайшаажа, магтамаар юумэ эндэ хомор.

Эндэхи бүхы табан комплексно бригадануудта байгша ондо 100—100 шахуу га газарта кукуруза таригданхай. Тэрэнэйнь ургасашье хаа хаанагүй яһала һайнаар, зүб квадрадтайгаар гараа. Зүгөөр бригадын кукурузашад ургасаяа харууһалха, зурууд хоорондохииень элдүүрилхэ тушаа һаналаа табидаггүйнь гэмшэлтэй. Барай Адаг гэжэ газарта 90 гектарта кукуруза таригданхай аад, тэрэнэйнь зурууд хоорондохи элдүүрилэгдээгүй дээрэһээ мүнөө кукурузын эшэ набшаһан буртаг үбһэ, үрмэдэһэн соо харагдахагүй болотороо дарагдашанхай. Мүн артелиин 1-дэхи, 4-дэхи, 5-дахи комплексно бригадануудта кукурузын ургасын зурууд хоорондохиие элдүүрилхэ тушаа баһа хэншье һаналаа табинагүй.

— Һаянай хура бороо ехээр орожо, бүхы ажал хүдэлмэриемнай һаатуулжа байна,—гэхэһээ ондоо шалтаг тэдэндэ олдоногүй.

Харин тус колхозой 2-дохи комплексно бригададань эдэбхитэй колхозник нүхэр Кушнаревой хүтэлбэрилдэг кукурузашадай звено ургаса харууһалха хүдэлмэри муу бэшээр ябуулна. Эдэнэр 105 гектар кукурузынгаа газарые нэгэ удаа утааша, хүндэлөөшэнь элдүүрилээд, тэрээндээ минеральна үтэгжүүлгээр нэмэлтэ тэжээл оруулһан байна. Тиихэдэ энэ звенотой зэргэлжэ байдаг 4-дэхи бригадын кукурузашадай звеногойхид (даагшань нүхэр Чимитдоржиев) һүүлэй хэдэн үдэр кукурузынгаа ургасын зурууд хоорондохиие элдүүрилхээр гараһан аад, «Беларусь» тракторынь эбдэржэ, хэдэн хоногто юушье хээгүй. Звеное даагша нүхэр Чимитдоржиев ургаса харууһалха хүдэлмэриие хүтэлбэрилхын орондо, бригадирай даалгабаряар һая болотор хонидой нооһо хайшалха агрегадта ажаллажа байгаа. Мүн сахарай свёклын ургасые харууһалха, тэрэнэй зурууд хоорондохиие элдүүрилхэ, шоройень зөөлэрүүлхэ, үлүү эшэ набшыень ходолжо хаяха хүдэлмэри хэгдэнэгүй.

Ургаса харууһалха таатай зохид хаһа сагай дэмы үнгэржэ байхада, эндэхи хүтэлбэрилэгшэд, илангаяа колхозой главна агроном нүхэр Черныповой һанаа амархан һуудагынь гайхамаар.

Т. Гармаев, манай корр.

☆☆

Баян ургасын түлөө...

Һүниндөө хура бороон ехээр орожо, газар шиигтэй, агааршье тунгалаг сэбэрхэн болоһон байба.

—Дарижаб абгай, огород дээрээ гарахатнай гү? Би үхибүүдээ эдеэлүүлээд, тэрээ руу ошохоор зэһэжэ байнаб,—гэжэ хүршэ эхэнэрынь нүгөөдэдөө хандана.

—Хари, яаха гээшэб. Һүниндөө ороһон энэ бороо хурамнай, тракторые баһал ябуулхагүйнь ха, гараараал малтаха болобо хабди,—гэжэ нүгөөдэнь харюусаад, гэртээ ороно.

...Тосхоной зүүн тээхи поли дээрэ хүн зон олон, өөһэд өөһэдынгөө участогай ногоое түүжэ байба. Нээрээшье огородой газарынь үдэртөө уһалагдаһан аад, үшөө һүниндөө бороондо орожо, ехээр шииг тэшэһэн дээрэһээ, тракторай ябахаһаа байтагай, хүнэйшье ябахада бамбаганажа, зөөлэхэн болошоһон байна. Тиимэһээ бригадын гэшүүд огородойнгоо буртаг үбһэ гараараа түүжэ, сэбэрлэжэ байнхай.

Байгша ондо огородой баян ургаса хуряажа абахын зорилгоор Иволгын совхозой дүрбэдэхи отделениин хүдэлмэришэд энэ шухала хүдэлмэридөө хамаг хүсэ шадалаа элсүүлэнхэй. Энэ бригадын гэшүүд хоёр звено болоно һалаад, морковь, свёкло, үгэрсэ, помидоройнгоо үбһэ ногоое сэбэрлэжэ дүүргээд байна. Мүнөө эдэнэр капустын ногоо түүжэ эхилэнхэй. Огородой хүдэлмэришэд С. Назимова, Ц. Санжиева, Д. Базарова, Р-Х. Цыренжапова, Н. Будаева, Д. Лубсанова, Д. Дашинимаева гэгшэд илангаяа һайнаар ажаллана.

Б. Цыремпилов.

Зураг дээрэ: огородой хүдэлмэрилэгшэ Долгор Дашинимаева дүү басагантаяа капустын дунда ургаһан буртаг үрһэ арилгажа байна.

Фотонь авторай.

Хүдэлмэришэд, алба хаагшад туһална

НОВО-СЕЛЕНГИНСК. **(Телефоноор абтаба).** Байгша ондо кукурузын баян ургаса абаха гэһэн аймагайнгаа колхозуудта туһалхын тула эндэхи предприяти, эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд, алба хаагшад өөһэдынгөө һайн дураар воскресник эмхидхэжэ, кукурузын ургасые буртаг үбһэ, үрмэдэһэнһөөнь сэбэрлэлсэнэ. Һаяхан аймагай центрһээ 120 гаран хүн 2 бүлэг болож таһараад, «Эрдэм», ХХ партсъездын нэрэмжэтэ колхозуудта гаража, нилээд ехэ кукурузын ургасын буртаг үбһэ түүжэ хаяа. Эндэ республика дотороо үнэтэ үүсхэл гаргаһан кукурузашан нүхэр Федор Шагжиевай звеногойхидой даажа байдаг газарта ургасын зурууд хоорондын элдүүрилгэ утааша, хүндэлөөшэнь нэгэ удаа хэгдээд, үшөө дээрэһээнь үлэһэн буртаг үбһэ, үрмэдэһыень гараар түүжэ хаяна.

Мүн эндэхи Тельманэй нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артельдэ энэ жэлдэ бүхыдөө 350 гаран гектарта кукуруза квадратно-гнездовой аргаар таригданхай. Колхозой кукурузашад энэ хабартаа ургасаяа 2 дахин борнойлоод, мүнөө тэрэнэйнгээ зурууд хоорондохиие утааша, хүндэлөөшэнь элдүүрилжэ дүүргэжэ байна. Кукурузын эшэ набша яһала жэгдэ һайнаар гаража, тэрэнэй үндэрынь зарим газарта 80—90 сантиметр болонхой. Эндэхид һаянай кукурузынгаа ургасын буртаг үбһые гараар түүжэ хаяна. Энэ хүдэлмэридэ үдэртөө 30—40 һурагшад, гэрэй эзэн эхэнэрнүүд хабаадана.

Б. Цыбендоржиев.

Советскэ партийно-правительственна делегациин Польшын Арадай Республикада ошоод байһан тухай

ВАРШАВА, июлиин 15. **(ТАСС-эй тусхай корр.).** КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев түрүүтэй советскэ партийно-правительственна делегаци Силезиин индустриальна центр бологшо Катовице город орохоёо мүнөөдэр тусхай поездоор Варшаваһаа гараа.

ПОРП-гэй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь В. Гомулка, ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо П. Ярошевич, хүндэ промышленностиин министр К. Жемайтис, Польшын Арадай Республикын партийна, гүрэнэй бусад ажалябуулагшад делегацитай хамта ошолсоо.

Варшавын түбэй вокзал дээрэ советскэ айлшадые хани халуунаар мордохуулга болоо.

КАТОВИЦЕ, июлиин 15. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев түрүүтэй советскэ партийно-правительственна делегаци мүнөөдэр тусхай поездоор Силезидэ ерээ. ПОРП-гэй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь Владислав Гомулка, Польшын бусад хүтэлбэрилэгшэд, совет айлшадай орон соогуур аяншалхадань суг ябалсаһан хүнүүд эндэ ерэлсээ.

Катовице городой вокзал шадарай талмай дээрэ айлшадые баяр баясхалантайгаар угталга болоо. ПОРП-гэй Центральна Комитедэй политбюрогой гэшүүн, Катовицын воеводствын комитедэй нэгэдэхи секретарь Э. Герек делегациие амаршалаа. Советскэ Союзай делегациин Польшодо айлшалжа ерэһэн ушар хоёр хүршэ арадуудай бата бэхи, аха дүүгэй хани барисаатай байһые гэршэлэн харуулна гэжэ тэрэ онсолон тэмдэглээ.

Арадай Польшын индустриальна томо центртэ Н. С. Хрущевой ерэһэндэ баясажа байһанаа Катовице городой вокзал шадарай талмай дээрэ сугларһан Силезиин олон түмэн ажалшад элишэлэн мэдүүлһэн байна.

КПСС-эй ЦК-гэй гэшүүн, Украинын КП-гэй Днепропетровско обкомой нэгэдэхи секретарь А. И. Гаевой харюугай үгэ хэлэхэдээ, Советскэ Союзай арадуудай зүгһөө Силезиин ажалшадта амаршалга хүргөө.

Удаань Силезиин бассейные айлшад хаража эхилһэн байна.

КАТОВИЦЕ, июлиин 16. (ТАСС). Советскэ партийно-правительственна делегациин Силезидэ ерээд байһантай дашарамдуулан, ПОРП-гэй ЦК-гэй политбюрогой гэшүүн, Катовицын воеводствын хүдэлмэришэнэй нэгэдэмэл партиин комитедэй нэгэдэхи секретарь Э. Герек, воеводствын арадай Соведэй президиумэй түрүүлэгшэ Р. Нешпорек үсэгэлдэр уулзалга хээ.

Советскэ делегациие толгойлогшо КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев, советскэ партийно-правительственна делегациин гэшүүд уулзалга дээрэ байгаа.

Советскэ партийно-правительственна делегациин хүндэлэлдэ зорюулагдажа, уулзалган болобо

ВАРШАВА, июлиин 14. (ТАСС). ...ольшодо ошоод байһан Советскэ ...юзай партийно-правительственна ...легациин хүндэлэлдэ зорюулан ...ОРП-гэй Центральна Комитедэй ...эгэдэхи секретарь В. Гомулка, ...ольшын Арадай Республикын Ми...стрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ ...Циранкевич мүнөөдэр уулзалга ...э.

КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи сек...тарь, СССР-эй Министрнүүдэй ...оведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев ...рүүтэй советскэ партийно-правительственна делегациин гэшүүд уулзалга дээрэ байгаа.

Польшын Арадай Республикын Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Завадский, ПОРП-гэй ЦК-гэй политбюрогой гэшүүд, Гүрэнэй Соведэй, ПНР-эй правительствын гэшүүд, бусад тусхай тушаалта хүнүүд айлшадай дунда байлсаа.

Айлшадые В. Гомулка амаршалаа.

Н. С. Хрущев харюугай үгэ хэлээ.

Уулзалга хани халуунаар үнгэрөө.

БУРЯДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ХОЁРДОХИ СЕССИИН НЭЭГДЭХЭ ТУХАЙ

Бурядай АССР-эй Верховно Со...едэй хоёрдохи сесси 1959 оной ию...иин 18-най үдэрэй 12 часта Сове...үүдэй Хоёрдохи байшангай Ехэ ...ал соо нээгдэхэ.

Соведүүдэй Нэгэдэхи байшангай 2-дохи дабхарай 47-дохи таһаг соо депутадууд бүридхэлдэ абтаха. 45-10, 41-20 номерой телефонуудаар тайлбари абажа болоно.

ҮНЭТЭ ҮҮСХЭЛ ДЭМЖЭЭД...

КПСС-эй ЦК-гэй июниин Пленумэй шиидхэбэри, Хандалга үргэн олоороо зүбшэн хэлсэжэ, саашадаа бүри ехэ амжалтануудые түйлахаар зоригжоһон Яруунын аймагай «Знамя» колхозой гэшүүд энэ зун жэл хахадай тэжээл бэлдэхэ гэһэн кударынхидай үүсхэлые халуунаар дэмжэбэ. Тиигэжэ тус колхозой гэшүүд доторойнгоо арга боломжые хаража, тооложо үзөөд, бидэнэршье жэл хахадай тэжээл бэлдэхэбди гэжэ мэдүүлээ.

Энэ жэл колхоздо малай тэжээл болгогдохо 100 гектар кукуруза, 32 гектар наран сэсэг, 230 гектар хара таряан, 925 гектар зелёнко, 10 га хартаабха таряатай юм. Мүнөө тэжээлэй ургамалнуудай ургасын хойноһоо харууһа эмхитэйгээр ябуулагдана. Кукурузаяа зурууд хоорондуурнь хоёр тээшэнь һайса элдүүрилээд, мүнөө нэмэлтэ тэжээл оруулжа байна. Мүн наран сэсэг, хартаабхашье буртаг үбһэгүйгөөр һайнаар ургана.

— Манай колхознигууд мүнөө түлэг дундаа ургажа байһан ургасаяа һайса харууһалаад, намар элбэг дэлбэг ургаса хуряажа, адуу малдаа шэмэтэ тэжээл ехээр бэлдэхээр шиидэнхэй. Бидэнэр энэ жэл 2200 тонно силос дараха дүүрэн арга боломжотойбди. Энэмнай ерэхэ жэл хэрэгтэй болохо хэмжээнэй силостэ орходоо 550 тонноор ехэ юм. Тиигэжэ жэл хахад хүрэхэ шэмэтэ тэжээл—силос дарахамнай,—гэжэ колхозой түрүүлэгшэ Семен Евдокимович Фомин мэдүүлнэ.

Гадна тус колхоз шэмэтэ тэжээл элбэгээр бэлдэхын тула силос дараха траншей, нүхэнүүдые олоор бэлдэжэ байгаа юм. Мүнөө 700 гаран тонно силосэй багтаха хэдэн нүхэнүүд һайса сэбэрлэгдэжэ, бэлэн болгогдонхой. Тиихэдэ 150-яад тонны багтаамжатай таһалгагүй 2 траншей һаяар бэлэн болгогдохонь. Тиихэдэ энэ колхоз нёдондо жэл тэгшэ газар дээрэ горьтой силос даража, энэ аргын нилээдгүй ашагтай туһатай байһыень ехэтэ һайшааһан юм. Мүн энэ жэлдөшье тэрэ арга дүршэлөө үргэнөөр хэрэглэжэ, нилээд ехэ силос тэгшэ газар дээрэ дарахань.

Колхозой гэшүүд энэ жэл 8000 центнер бүдүүн тэжээл бэлдэхэ гэһэн түсэбтэй. Хэрбээ энэ түсэбөө сүм дүүргээ һаань, ерэхэ үбэл адуу малынь хүсэд тэжээлтэйгээр ондо орохо байгаа. Теэд колхозой гэшүүд мүнөө элбэгээр ургаһан хээрын ногоое горьтойгоор хуряажа, гансашье энэ жэлэй түсэб дүүргэхэ бэшэ, мүн хойто жэлэй нөөсэтэй болохо гэжэ шиидэбэ. Тиигэжэ 14000 центнер бүдүүн тэжээл бэлдэхэнь. Мүнөө колхознигууд үбһэ хуряалгадаа нёдондо жэлэйхидэ орходоо 10 үдэрөөр урид, бэлэдхэл һайнтайгаар, эмхитэй гуримтайгаар оронхой. Сабшалан дээрэ 50 гаран гар хажууршад, нэгэ тракторна косилка, мүн хэдэн морин косилка ажаллажа байна. Хэрбээ урдань үбһэндэ гарахатаяа хамта, түрүүшээр, элбэг ногоотой участогуудые түүбэрилэн сабшажа, нилээд ехэ сагаа миин баража байдаг һаа, мүнөө хаа хаанагүй сабшажа эхилээ.

Трактораар ногоо сабшажа байһан трактористнууд аха дүүнэр Георгий, Павел Туезовуудтэй хөөрэлдэхэдэ: «Бидэнэр, мүн бусадшье үбһэшэднай, 1,5—2 жэлэй тэжээл бэлдэе гэжэ республика соогоо үүсхэл гаргаһан кударынхидай уряае халуунаар дэмжэнэбди. Тэдэнэр һайн үүсхэл гаргаа. Түүхэтэ долоон жэл соо адуу малайнгаа ашаг шэмыень эрид дээшэлүүлхэ хэрэгтэ нэн түрүүн элбэг тэжээл хэрэгтэй гээшэ. Энээние бидэнэршье һайса ойлгонобди. Мүнөө жэл хахадай тэжээл бэлдэхэ гэжэ манай колхоз тон зүб шиидэө. Энээнэй түлөө бидэнэр оролдосотойгоор ажаллахабди»,—гэжэ мэдүүлнэ. Тиигэжэ тэдэнэр ажалайнгаа эршые үдэр бүри шангадхан, даабаряа ходо үлүүлэн дүүргэнэ. Гадна гар хажууршад: жэшээлхэдэ, Гавриил Москарев, Василий Виноградов болон бусад эршэмтэйгээр ажаллажа байнхай.

Колхозой һаалишадшье тэжээл бэлэдхэлгэдэ өөһэдынгөө хубитые оруулалсахаар зоригжобо. Тиигэжэ тугал бүхэндөө 1,5 центнер витаминна үбһэ бэлдэхэ гэһэн уялга абаад, мүнөө ажаллажа байна. Харин нёдондо жэл колхозой тугал бүхэндэ нэжээд центнер витаминна үбһэн бэлдэгдэһэн байгаа. Тиихэдэ һаалишад һаамхай үнеэдтэ силос дараха хэрэгтэ олоороо туһалха юм.

Тиигэжэ жэл хахадай тэжээл бэлдэхэ зорилготой тус колхозойхид үбһэ хуряалгаяа мүнөөнһөө эршэмтэйгээр ябуулжа, ойрын болзорто сүм дүүргэхэнь лабтай!

С. Доржиев,
«Сталинец» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

Партийна ажабайдал

Эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэри һайнаар ябуулһанай ашаар

Россин гүрэнтэй Бурят оронной һайн дураараа нэгэдэһэнһээ хойшо 300 жэлэй гүйсэһэнэй ойн һайндэрэй хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөндэ манай колхозой малшад эдэбхитэйгээр оролсоһон юм. Теэд тэдэнэр айхабтар ехэ урма зоригтойгоор ажаллажа, һү, мяха, үндэгэ, нооһо гүрэндэ худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб үлүүлэн дүүргэһэн байна.

Аймаг соогоо түрүүлэн колхознай үндэгэ худалдаха түсэбөө дүүргээ. 1959 ондо гүрэндэ 18000 үндэгэ худалдаха байһан аад, жэлэй түрүүшын хахадта 30000 үндэгэ тушаагаабди. Тахяа һайнаар тэжээжэ, үндэгэ олоор абаһан шубуушад Анна Фролова, Надежда Мисюркеева гэгшэдэй үнэн сэхэ, эсэшэ сусашагүй ажалые эндэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Тэдэнэр жэлэй эхинһээ хойшо тахяа бүриһөө 50—50 үндэгэ абажа, колхоздоо нилээдгүй олзо доход оруулаа. Эдэ шубуушадай оролдосотой ажалай ашаар колхознай үндэгэ абаха уялгаяа 91 процент, гүрэндэ худалдаха түсэбөө 167 процент дүүргэбэ.

Үнгэрэгшэ үбэл үхэр малнай үбһэ хулһаар хомор байжа, ашаг шэмэсэ хатахаяа һанаһан байгаа. Хабартаа һүн багаар һаагдажа, хахад жэлэйнгээ түсэб дүүргэхэмнай ехэ бэрхэшээлтэй болоо һэн. Гэбэшье колхозой правлени, партийна организаци һү һааха, мал шахаха, бэлшээн таргалуулха асуудалые шухалын шухала хэрэгтэ тооложо, энэ хүдэлмэриие һайнаар эмхидхэжэ, арга боломжоёо дүүрэн хэрэглэхын тулада бүхы хүсэеэ элсүүлһэн байгаа.

Малшадай ажал хүдэлмэридэ саг үргэлжэ бодото туһаламжа үзүүлһэнэй, тэдэнэй дунда дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөө тодорхойгоор хүтэлбэрилһэнэй ашаар ажалай болон политическэ дэбжэлтэ түргэн туйлажа, һү һаалгаяа эрид дээшэлүүлһэн байнабди. Хабар, зунай сагта үнеэн бүриһөө үдэр соо 9—10 литр һү һааха гэһэн үүсхэл Бодоной нютагай үүлтэртэ үнеэдэй һү һаалиин фермын һаалишад гаргаад, аймагай бүхы һаалишадта хандаһан байгаа. Хэлэһэн үгэдөө хүрэхын түлөө эндэхи һаалишад айхабтар ехэ оролдолго гаргажа, жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүриһөө 750—1000 литр һү һаагаа. Тэдэнэй дунда Пелагея Кожевина, Екатерина Кокорина, Галина Козулина болон бусад онсо шалгараа. Эдэнэр мүнөө үдэртөө үнеэн бүхэнһөө 9—10 литр һү һаана. 10 һаалишаднай мүнөө коммунистическэ ажалай ударнигай нэрэ зэргэ олохын түлөө тэмсэжэ байнад. Тэрэшэлэн Сувогой комплексно бригадын һаалишад, коммунистнууд Ирина Русакова, Мария Балуева гэгшэд ажалай үльгэр жэшээ харуулна.

Жэлэй түрүүшын хахадта манай колхоз 1310 центнер һү гүрэндэ тушааха түсэбтэй байгаа. Энэ түсэбөө июниин 25-да дүүргээд, һарын үлдэгшэ 5 хоног соо түсэбһөө гадуур үшөө 230 центнер һү тушааһан байна. Игэжэ манай колхоз аймаг соогоо түрүүлэн һү гүрэндэ худалдаха хахад жэлэй түсэб амжалтатайгаар дүүргээ.

Гахай олоор шахажа, үхэр, хони бэлшээн таргалуулһанай ашаар 400 шахуу центнер тарган мяха гүрэндөө худалдажа, хахад жэлэйнгээ түсэб мүн лэ амжалтатайгаар дүүргээбди. Тарган мяха абахын тулада жэлэй эхинһээ хойшо мал адуулагшад, коммунистнууд Михаил Борбоев Николай Кокорин хоёр ехэ оролдолго гаргаа.

Мүнөө колхозоймнай хонишод тон харюусалгатай ажал хэжэ байна. Тэдэнэр хонидоо түргэн хайшалжа, гүрэндэ нооһо тушааха жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө тэмсэнэ. Мүнөө хонишоднай нооһо худалдаха хахад жэлэй түсэб дүүргэхэ шахуу болоо.

Партийна организаци һүүлэй үедэ политическэ болон эмхидхэлэй хүдэлмэреэ нилээд шангадхаа.

Манай колхозой олонхи коммунистнууд, комсомолшууд мал ажал дээрэ хүдэлжэ, ажалай эрхим жэшээ харуулна.

Агитаторнууд даалгагдаһан участок дээрээ ойлгууламжын хүдэлмэри, ажахытай нягта холбоогойгоор ябуулдаг болонхой. Партийна организаци агитаторнуудай семинар үнгэргэжэ, хүдэлмэриингөө дүй дүршэлые агитаторнуудта андалдан абалсуулдаг болоо. Малшадай дунда эмхидхэгдэһэн социалистическэ мүрысөөнэй дүнгүүдые һара бүри согсолон гаргажа, түрүү һуури эзэлһэн малшадта шагнал үгэдэг, тэдэниие Хүндэлэлэй самбарта, ханын газетэдэ, «дайшалхы хуудаһануудта» тэмдэглэдэг байнабди.

Ингэжэ манай колхозой малшад һү, мяха, үндэгэ, нооһо абаха, гүрэндэ худалдаха социалистическэ уялгануудаа дүүргэжэ, үнгэрһэн ехэ һайндэрые ажалай һайн бэлэгтэйгээр угтаһан байна.

А. Кокорин,
Баргажанай «Авангард» колхозой партийна организациин секретарь.

КПСС-эй айкомой бюро мал адуулагшын тоосоо шагнаба

С. Гуляев, П. Ломоносов гэгшэд мал адуулагшадаар хоёрдохи жэлээ хүдэлжэ байна. Тэдэнэр ехэ дүй дүршэлтэй болонхой. Һаяхан КПСС-эй Кударын айкомой бюро боложо, «Дружба» колхозой мал адуулагша С. Гуляевай тоосоо шагнаба.

С. Гуляев, П. Ломоносов хоёр 157 толгой буруу хашарагуудые харууһалжа байна. Мүнөө тэдэнэр ногоо һайнтай газарта малаа адуулна. Тэндэнь тунгалаг һайхан уһан, шэмэтэ ногоон элбэг. Үглөөнэй 4 часһаа һүниин 11—12 час хүрэтэр мал бэлшээридэ ябана. Мал адуулагшад малаа үдэртөө 3—4 дахин уһалдаг юм.

—Үглөөгүүр эртэ, һүниндөө мал һайнаар эдеэлнэ,—гэжэ нүхэр Гуляев хэлэнэ.—Мал хашаанда оруулагданагүй, хаана һүни болоно, тэндэнь харюулжа хонодогбди. Бэлшээри дээрэ дабһан тараагдана. Тэрэниие мал ехэ дуратайгаар эдидэг. Бэлшээреэ һэлгэжэ байгаад малаа адуулнабди.

Үнгэрһэн жэлдэ эдэ малшад адуулһан малайнгаа туд бүриин шэгнүүрые сүүдхэдээ 1 килограмм 30 граммаар нэмээһэн юм. Тэрэнэй ашаар колхоз гүрэндөө тобир тарган мал тушааһан, хэдэн мянган түхэриг олзо абаһан байна.

Мал адуулагшад энэ жэлдэ харууһалжа байһан малайнгаа тус бүриин шэгнүүрые сүүдхэдээ нэгэ килограммһаа бага бэшээр нэмээхэ гэһэн уялга абанхай. Мүнөө мал бүхэн сүүдхэдээ 1—1,5 килограммаар нэмэнэ.

Тэдэнэр абаһан уялгаяа бэелүүлхын түлөө һайнаар оролдожо байна.

Колхозой правлениин зүгһөө мал адуулагшадта анхарал багаар хандуулдаг байна гэжэ КПСС-эй айкомой бюро тэмдэглэбэ. Мал адуулагшад хура бороонойо үедэ үмдэхэ плащ, тусхай хубсаһа үгы. Эдэ дутагдалнуудаа дары зайсуулхыень айкомой бюро колхозой хүтэлбэрилэгшэдые уялгалаа.

«Дружба» колхозой бэлшээн таргалуулха гүүртын мал адуулагшад С. Гуляев, П. Ломоносовой дүй дүршэлые мал адуулагшадай дунда үргэнөөр дэлгэрүүлхэ гэжэ КПСС-эй айкомой бюро колхозуудай партийна организацинуудые уялгалба.

* * *

Мүн КПСС-эй айкомой бюро «Путь Октября» колхозой кукуруза ургуулха звеное даагша нүхэр Кривогорницынэй тоосоо шагнаба.

Кукуруза ургуулха звеногой гэшүүд үндэр ургасын түлөө тэмсэжэ байна. Тэдэнэр мүнөө зурууд хоорондын элдүүрилгэ хэнэ. КПСС-эй айкомой бюро нүхэр Кривогорницынэй хүтэлбэрилдэг звеногойхидой эдэбхи оролдолгые һайшааба.

Гэхэтэй хамта, зарим колхозой хүтэлбэрилэгшэд кукурузын хойноһоо харууһалга мууғаар эмхидхэнэ. Кукурузын зарим участогуудта хорхой шумуул элбэг болонхой. Зурууд хоорондын элдүүрилгэ хэгдэнэгүй. Колхозой хүтэлбэрилэгшэд 5 үдэрэй туршада зурууд хоорондын элдүүрилгэ дүүргэхэ гэжэ уялгалагдаба.

Д. Болхоев, манай корр.

Политическэ хүдэлмэри эмхидхэгшэд үбһэ хуряалгын бригадануудта эльгээгдэбэ

Үбһэ хуряалга дээрэ ойлгууламжын хүдэлмэри, социалистическэ мүрысөө һайнаар эмхидхэжэ, ажалшадай эдэбхи үүсхэлые дээшэлүүлхэ зорилготойгоор, КПСС-эй Кяхтын айком партийна, советскэ эдэбхитэдые эмхидхэгшэд болгожо, үбһэ хуряалгын бригада бүхэндэ эльгээбэ.

Тэдэнэр үбһэ хуряалга дээрэ ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулха, социалистическэ мүрысөө эмхидхэхэ хэрэгтэ колхоз, совхозой партийна эхин организацинуудта туһалха юм.

Правительствын дээдэ шанда хүртэгшэ

БААТАР ГОРНЯК

Ташуурай эшые таһа орёоһон могойдол, орьёл шобхо хадануудай ташалан газараар зурыһан орёо нугалга харгыгаар зубшан яба ябаһаар машинамнай хадын оройдо гарашаба. Эндэ Холтоһоной руднигай шахтанууд, хамһабариин цехүүд оршоно. Бултадаа аб адлиханууд хубсаһануудые үмдэжэ, гартаа карбид дэнгүүдые ялалзуулһан горнягуудай шахта руу орохо, тэндэһээ гарахыень харахада, халаанай һэлгэжэ байһан саг гэжэ тухайлхаар. Бидэ № 3-дахи шахтын мастер Андрей Евграфович Морозовтой уулзахаяа ябаһан тула түрүүшээр дайралдаһан нэгэ горнягта хандажа:—нүхэр Морозов хаана гээшэб?—гэжэ асуубабди.

—Тэрэмнай мүнөө халаанайнгаа даабари горнягуудта үгэжэ байна. 4 сагта, халаанай хүдэлмэриин эхилэмсээр багахан забтай болоходонь уулзахат,—гэжэ харюусаад, гурбан дабхар байшангай нэгэ сонхые заажа,—тэндэ орогты гэбэ.

— Яков Карпович, та мүнөөдэр дунда блогой һудалые найма дахин 15 метр гүнзэгыгөөр үрэмдэжэрхихэ болонот. Тиихэдээ танай бригада нормоёо 140—150 процент дүүргэхэ байха. Тиихэдэ,—гээд нүгөө хүндэ хандажа,—танай бригада 2-дохи блогой руда сүм сэбэрлэгты, тэндэтнай яһалхан суглараа бэлэй,—гээд Андрей Евграфовичын дарууханаар тоб байса хэлэжэ байхадань орошообди. Үшөө яһала олон заабари саарһан дээрэ бэшэжэ байгаад үгэхыень шагнаһаар байтараа, энэ дүршэл ехэтэй мастерай хүн бүхэндэ зохидхоноор аад, эрилтэ ехэтэйгээр хандажа, даабари үгэдэг байһаниинь ойлгогдоо.

* * *

Хорин хоёр жэлэй саана Зэдын комбинадай Юнхэрэй участогта хүдэр шамбай бэетэй залуухан хүбүүн ерэжэ, забойщик болоһон юм. Энэмнай Ториин аймагай Шартахи нютагай таряашан Евграф Морозовой ганса хүбүүн—Андрей байгаа. Тэрэ сагһаа хойшо Андрей Евграфович таһалгаряагүйгөөр эндээ ажаллажа байдаг. Энэ хугасаа соо нүхэр Морозов руда малтаха дүй дүршэлөөр баян болоһон горняк юм.

— 1946 ондо сэрэгэй албанһаа ерэмсээрээ шахта бүхэлхэ харюусалгата хүдэлмэридэ ороо һэм,—гэжэ суута горняк үгээ үргэлжэлүүлнэ.— Тэрэ үедэ 1617-дохи дабхарай (горизон) 426-дахи һудал рудагаар тон баян байбашье, 6—7 метр үндэр 26, 31, 39-дэхи блогуудыень бүхэлхэ тон хүшэр байһан юм. Юуб гэхэдэ, 6—7 метр ута бахананyудые блок соо оруулжа тулахань тон удаан, хүндэ байгаа. Тиимэһээ энэ хдүэлмэриие хүнгэдхэхэ шухала байгаа бшуу. 6—7 ута бахананyудые хошоод болгон тайраад оруулжа, тэдэниие ганса нэгээрнь тулаагүй, батарейнэ бүхэлэлгэ хэдэг болоо һэм. Тэрэмни хоёр дахин түргэн, мүн хэдэн дахин бүхэ, найдамтай тулга болодог байгаа...

Тэрэ сагһаа хойшо нүхэр Морозов проходчигуудай бригадираар хүдэлмэрилжэ эхилһэн байна. 1948

ондо шахта малталгаар Бүхэсоюзна мүрысөөндэ бригадаараа оролсоод гайхамшагта амжалтануудые туйлажа, Бүхэсоюзна хоёрдохи шанда хүртэһэн байгаа. Андрей Евграфович бригадир ябахадаа өөрөө бүхэлэлгэ хэжэ, бригадынгаа һара бүриингөө нормые 130—135 процент дүүргэхэдэ, өөрөө нормоёо 160—165 процентдэ хүргэжэ, бусадта үльгэр жэшээ харуулдаг һэн. Уданшьегүй нүхэр Морозовто «солото бригадир» гэһэн нэрэ зэргэ олгогдоо һэн.

Үүсхэл, эдэбхи ехэтэй шадамар бригадирые Зэдын комбинадай Холтоһоной вольфрамай руднигай хүтэлбэрилэгшэд 1950 ондо горно мастерай тушаалда табиһан байгаа. Энэшье хүдэлмэридэ нүхэр Морозов ажалай жэшээ харуулба. Тэрэнэй халаан һара бүриингөө даалгабариие хододоо үлүүлэн дүүргэдэг юм. 1951 ондо нүхэр Морозовто 1-дэхи классай горно мастерай нэрэ зэргэ олгогдоо. Андрей Евграфович Свердловск хотодо 6 һарын туршада горно мастерай курс дүүргэхэһээ ондоо тусхай һургуулигүй хүн юм.

Тиигэбэшье руда абаха талаар ямаршье мэргэжэлтэһээ дутуугүй мэдэдэг болонхой. Шахта соо 5 жэлэй туршада бүхэлэгшөөр, 8 жэлэй туршада горно мастераар хүдэлхэ үедөө хэды мянган тонно үнэтэ малтамал гаргаа гээшэб! Тоолошогүй ехэ ааб даа. Манай орон хүнэй үнэн сэхэ ажалые үндэрөөр сэгнэдэг юм. Андрей Ефграфович үнэн сэхэ шударгы ажалайнгаа түлөө «Хүндэлэлэй тэмдэг» орденоор, «Ажалдаа шалгарһанай[...] лөө» медаляар, «Үнгэтэ мета[...] гида дэлгэрһэн мүрысөөндэ ша[...] рагша» гэһэн тэмдэгээр шагна[...] хай. Гадна нүхэр Морозов З[...] комбинадай дирекци, партком [...] лон групкомой зүгһөө 13 хүнд[...] лэй, магтаалай грамотануу[...] үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдаһан [...] дахин Хүндэлэлэй дэбтэртэ бэ[...] дэһэн байна.

1951 ондо Зэдын комбинадай нүхэр Морозовые республи[...] гаа засагай дээдэ орган—Верхо[...] Соведэй депутадаар, 1950 [...] Городок городой ажалшадай д[...] тадуудай гүйсэдкомой депута[...] һунгаһан юм. Эдэ хэдыхэн ба[...] тануудһаа харахада арад зоной[...] дунда ажал хүдэлмэреэрээ суу[...] һан, абари зангаараа һайшаа[...] һан хүн гэжэ нүхэр А. Е. Мо[...] зов мэдэгдэнэ.

— Манайшни Андрей Ефгра[...] вич анхан комплексно бригада[...] дые рудник дээрэ эмхидхэхэ [...] һэн үүсхэл гаргаһан юм. Хэды [...] бэрхэшээлнүүдэй дайралдаба[...] сухарилтагүй, хүдэлмэришэн [...] хэнтэй хөөрэлдэжэ, зориһоноо [...] лүүлээд, ажалай бүтээсые жэл [...] 18 процентээр дээшэлүүлжэ, ша[...] һайнтай руда угэдэг болгоо. [...] энээнэй ашаар тонно руда[...] өөрынь үнэ нилээд химдаран[...] Ажал ехэтэй хүдэлмэриие онһо[...] руулан хүнгэдхэжэ, бүтээсы[...] дээшэлүүлхэ 5 дурадхал оруу[...] бэелүүлэнхэй. Руднигайнгаа [...] тын ажалда эдэбхитэйгээр хаб[...] далсадаг юм,—гэжэ шахтын нач[...] ник М. Ф. Корнев баатар горня[...] магтан мэдүүлнэ.

Андрей Евграфович 13 жэлэй т[...] шада шахта соо хүдэлхэ үедөө [...] олон залуушуулые өөрынгөө [...] дүршэлдэ һургажа, дүршэлтэй [...] рүү горнягууд болгожо шадаа. [...] дэнэй тоодо нүхэд Кепп[...] Козулин, Дамдинов, Игумнов [...] лон бусад мүнөө эрхим ажал[...] раа комбинат соогоо суурхажа я[...] на. Өөрынь хүбүүн Петр га[...] үрэмдэгшэ байһанаа, мүнөө сэрэ[...] албанда мордонхой. Тэрэнэй [...] басаган—Надя мүнөө жэл арба[...] хиие дүүргээд горно-металлурги[...] ска институт ошохоёо түхеэр[...] байнхай. Удаалагша гурбан хү[...] дынь мүн лэ эсэгынгээ мүрөөр я[...] ха аалам!?

Россин гүрэнтэй Бурят оро[...] нэгэдэһээр 300 жэлэй ойн һайн[...] тэй дашарамдуулан, парти, пра[...] тельствомнай нүхэр Морозовые[...] нинэй орденоор шагнаһан байна[...]

— 4 жэл болоод пенсидэ гара[...] болзорни срэхэ. Теэд энэ хэбэ[...] ябаа һаа, үшөөшье 15 жэл хүдэ[...] хаб,—гэжэ энеэбхилэн, үнэн з[...] хэнһөө хөөрэнэ. Үнэндөөшье, нү[...] Морозовой тэды зэргэ хүдэл[...] ажалай баатаршалга үшөө гарта[...] байһандань ямаршье һэжэг түрэ[...] гүй.

Д. Аюшеев

Редакциин почтоһоо

Үлүү ябадал гаргаһанай хэрэг юуб

Олон жэлдэ үнэн сэхээр ажаллаад, үндэр наһатай болоһон хүнүүдтэ гүрэмнай пенси тэдхэмжэ үгэдэг. Тиимэ хүнүүдэй пенсидэ гарахадань, хүдэлһэн завод, фабрика, эмхи зургаануудай коллективүүд һайнаар үдэшэдэг, бүри үндэр наһа наһалхыень хүсэжэ юрөөдэг гээшэ.

Гэхэ зуура, хүдөө нютагуудта ажаһуугшадай пенсидэ гараха болоходонь заримдаа элдэб бэрхэшээл тохёолдодог байна. Зарим хүнүүд олон ябадал хэжэ, пенсидэ хүртэнэ. Юундэб гэхэдэ, хэрэгтэй саарһа абахань бэрхэтэй байдаг.

Жэшээлхэдэ, манай Яруунын совхоз гушаад оноор тогтоогдоһон юм. Теэд тэрэ сагай зарим саарһа, дэбтэрнүүд үгы хэгдэшэнхэй. Тиимэһээ эндэ хэды жэл ажаллаһан тухай үнэмшэлгэ саарһа абаха аргагүй байна. Пенси абаха эрхэтэй болоһон аад, хэрэгтэй саарһанай үгы дээрэһээ аймагай түб тосхон совхоз хоёрой хоорондо харгылха баатай болоно. Тэрэ сагай архивта ороһон документын үгы байһанда үндэр наһатайшуул зэмэтэй бэшэ ха юм. Теэд ямар нэгэ саарһа асархын тула иишэ тиишэнь ябуулжа байхын орондо, сугтаа хүдэлһэн, үнэн гэршэ болохо хүнүүдһээ абахыень зүбшөөрхэ аргагүй юм гү?

Совхозой 3-дахи фермэдэ үндэр наһатай Шойдок Цыденов ажаһ[...] даг. Энэ үбгэн пенси абахын ту[...] хэды ябабашье, бүтээжэ ядаад [...] хиһон юм. Тэрэнэй хүдэлжэ бай[...] даа гурбан жэлэй туршада абаһ[...] салингайнь саарһан үгы байш[...] Тиимэ хадань, ёһото салингай эг[...] багашье хэмжүүрээр тоолоод үгэ[...] дэ болохогүй юм гү? Тэрэнэй [...] дэлһыень һайн мэдэхэ, тиихэдэ ф[...] мын эрхилэгшэ байһан хүн мүн[...] шье совхоздо ажаллажа байдаг.

Мүн Надмит Цыбенова гэгш[...] пенси абаха эрхэтэй болоһые [...] шэлхэ бүхы саарһан бии аад, [...] рин ажаллахаяа болиходонь дир[...] торэй гаргаһан приказ тусхай са[...] һан дээрэ бэшэгдээгүй байша[...] Энээнһээ шалтагаалан, пенси а[...] жа шадахагүй болоод байна.

Аймагай социальна тэдхэмж[...] таһагай хүдэлмэрилэгшэд пен[...] абаха болоһон нүхэдтэ туһалжа, [...] рэгтэй саарһа, үнэмшэлгээ у[...] ябадалгүйгөөр ололгодонь туһал[...] зүб мүр заажа үгэхэеэ яана гээш[...]

Ж. Рыгзенов,
совхозой 3-дахи ферм[...] хүдэлмэришэн.

ЗАХИРГААНАЙ АППАРАДЫЕ СОМОР БОЛГОХО

«Захиргаанай аппарадай эмхидхэлые гуримшуулха, хороохо болон мүнгэнэй гаргашые бага болгохо зарим асуудалнууд тухай» КПСС-эй Карелиин обкомой секретарь нүхэр Лубенниковэй статья «Правда» газетэдэ үнгэрэгшэ жэл толилогдоо һэн. Мүнөө КПСС-эй ЦК-гэй июниин Пленумэй шиидхэхэбэринүүдэй бодото дээрээ бэелүүлэгдэжэ эхилээд байхада тус асуудал шухала удхашанартай болоно. Энэ асуудалые шиидхэнгүйгөөр продукциин өөрынь үные химдаруулхын, мүнгэ зөөри арьбалхын аргагүй гэжэ һанагдана.

«Бурстрой» трестын хүтэлбэрилэгшэд, Улан-Удэ городто хүдэлжэ байһан ажахын тоосоотой барилгын дүрбэн управлениие болюулаад, орондонь трестын баланс дээрэ прорабска участогуудыень оруулха гэжэ дурадхагдаа һэн.

Барилгын бэеэ даанхай дүрбэн управленитэй, тэрээн бүрндөө олон хүнүүдтэй захиргаанай аппарадтай барилгын трестдэ жэл соо 60—70 миллион түхэригэй хэмжээнэй хүдэлмэри тиимэншье ехэ бэшэ гэжэ тэрэ дурадхал соо бэшэгдэһэн байгаа. 1959 ондо хараалагдаһан түсэбэй ёһоор «Бурстрой» трест 62,5 миллион түхэригэй хүдэлмэри хэхэ юм. Партиин ЦК-гэй болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй һүүлэй үеын шиидхэбэринүүд дээрэһээ харахада, тус трестын эмхидхэлэй структура оройдоошье гуримшуулагдаагүй, ехэ трестнүүдэй захиргаанай аппарадые юрэ һажаалдаһан болоно.

Трестдэ бии байһан таһагуудтал адли тиимэ таһагууд барилгын дүрбэн управленинүүдтэ баһа байха юм. Тиимэһээ трестһээ гараһан захиралта болон хүтэлбэрилхы заабари управлениин аппарадаар дамжаха баатай болоно. Энээн дээрэһээ боложо, трестын үйлэдбэриин-техническэ, түсэблэлгын, хүдэлмэришэдэй таһагуудай, бухгалтериин болон бусад таһагуудай нүлөө барилгын бодото хүдэлмэри дээрэ үзэгдэдэггүй, харин юрын зүбшөөл болоод лэ һаладаг байна.

Иимэ орёо структурын байһан дээрэһээ дүршэл ехэтэй инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд барилгын хүдэлмэридэ сэхэ хабаадалсадаггүй, трестын, тэрэнэй барилгын управленинүүдэй аппарадуудта һуужа, сагаа үнгэргэнэ. Жэшээнь, трестын дээдэ эрдэмтэй 13 инженернүүдэй 7-ниинь захиргаанай аппарадта һууна. Барилга дээрэ нүгөөдэ зургаанинь хүдэлмэрилнэ.

Трестын хүтэлбэрилэгшэдые барилгын хүдэлмэридэ, бригада, мастернууд болон прорабуудта дүтэлүүлхын тула трест болон бодото хүдэлмэри хоёрой хоорондохи барилгын управленинүүдые үгы болгохо гэжэ дурадхагдаа һэн. Тиигээд барилгын хүдэлмэриие эрхилдэг прорабска участогуудые трестын балансда сэхэ оруулха хэрэгтэй болоно. Энэ ушарта трестын таһагууд барилгын хүдэлмэридэ дүтэ боложо, тэрэниие хүтэлбэрилхэ, шалгаха, үйлэдбэридэнь түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ аргатай болохо һэн. Дээрэ хэлэгдэһэн дурадхалай ёһоор, трестын инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй, алба хаагшадай тоо 36 хүнөөр үсөөрхэ гү, али 15 процентээр хороогдохо болоно. Салин хүлһэндэ түлэгдэхэ мүнгэн жэл соо 400 мянган түхэригөөр арьбалагдаха. Гэхэтэй хамта, «Бурстрой» трестын хүтэлбэрилэгшэд энэ дурадхалые бэелүүлхын орондо таарамжагүй юумэ хэжэ эхилһэн байна. Тусхайлан хэлэбэл, барилгын организацинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлһэнэй гуримшуулагдахые хүлеэнгүйгөөр совнархозой барилгын организацинуудай захиргаанай аппарадай хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлһэнэй хэмжээгээр өөһэдынгөө хүдэлмэрилэгшэдтэ салингыень тогтоогоо.

Тэрэшэлэн Бурядай арадай ажахын совет өөрынгөө барилгын управлениин 154-дэхи трестын эмхидхэлэй структурые хаража үзэхэ байгаа гэжэ дурадхагдана. Тус трест хүдэлмэриингөө хэмжээнэй талаар «Бурстрой» трестһээ ехэшье илгаатай бэшэ юм. Эдэ хоёр трест тус бүридөө дүрбэ дүрбэн барилгын управленитэй, ажахын тоосоондо ороогүй 7—8 прорабска участогуудтай юм.

Хэрбээ «Бурстрой» трестын эмхидхэлэй структура бусад ехэ трестнүүдэйхидэл адли байгаа һаа, 154-дэхи трест совнархозой мэдэлдэ орохоһоо урид союзна министерствын главкын мэдэлдэ байһынхяараал үлэһэн байна. 154-дэхи трест өөрынгөө мэдэлдэ Улан-Удэдэ байдаг 4 управленитэй юм. Управлени бүхэнэйнь захиргаанай аппарадай хүдэлмэрилэгшэдэй тоо барилгын хүдэлмэри дээрэ байдаг мастер, прораб, десятник, нормировщик, табельщик гэхэ мэтэнүүдһээ һураггүй олон болоно. Жэшээнь трестын аппарадта 63 хүн хүдэлнэ. Трестын дүрбэдэхи управленидэ барилга дээрэнь сэхэ хүдэлдэг 12 хүдэлмэришэд, захиргаанайнь аппарадта аяар 29 хүн хүдэлнэ.

Баһал иимэрхүү байдал трестын нүгөө гурбан управленидэ үзэгдэнэ. Трестын аппарадта хамта дээрээ 266 хүн хүдэлмэрилнэ. Тэдээн сооһоо барилга дээрэ хүдэлмэрилэгшэд—76, хүтэлбэрилэгшэд—39, үйлэдбэриин-техническэ таһагта—25, түсэблэлгын таһагта—15, бухгалтеридэ—31, бусад таһагууд болон элдэб харуулда 80 хүн табигданхай. Тобшоор хэлэхэдэ, барилга дээрэ 76 хүн хүдэлнэ, кабинедүүдтэ 190 хүн һууна.

Эдэ тоо баримтанууд дээрэһээ хаража үзэхэдэ трестын, управлениин захиргаанай аппарадуудай хүдэлмэрилэгшэд бэе бэеынгээ хэхэ юумые дабталсахаһаа бэшэ ондоо юумэ хэнэгүй. Трестын аппарадайхид барилга дээрэ бодото хүдэлмэри ябуулжа байһан хүдэлмэришэдэй бригадануудһаа холодоһон дээрэһээ эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулнагүй. Ядахын сагта 154-дэхи трестын барилгын 4 управленинүүдые бултыень үгы болгонгүй, тэдэнэй захиргаанай аппарадай хүдэлмэрилэгшэдэй хахадыень трестын аппарадта оруулаа һаа, жэл соо 880 мянган түхэриг арьбалагдаха болоно.

Эдэ хоёр трестнүүдэй управленинүүдые болюулаад байбал, мүнгэ зөөри арьбалагдахаһаа гадна, партийна, профсоюзна организацинуудые томодхожо, барилгын хүдэлмэриие бүхы хэмжээгээр һайжаруулха арга олдохо байна.

Н. Кондратович,
Ц. Санжицыренов,
Бурядай АССР-эй финансын министерствын штадай талаар таһагай хүдэлмэрилэгшэд.

„БУРЯТ ҮНЭНДЭ“ БЭШЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

„Нүүдэл наймаан эмхидхэгдэнэгүй“

Сэлэнгын аймагай «Коммунизм» колхозой холын гүүртэ, отарануудай малшад хэрэгтэй эд бараагаар хүсэд хангагданагүй гэжэ дээрэ дурсагдаһан гаршагтайгаар манай газетэдэ толилогдоһон статья соо хэлэгдэһэн юм.

Статья соо дурсагдаһан баримтанууд шалгалтаар тодорбо. Энэ асуудал аймпотребсоюзай правлениин заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэ[...] хэмжээ-ябуулганууд харалаагда[...] бэелүүлэгдэжэ байна. Сухын се[...] нодо саг үргэлжэ нүүдэл найм[...] эмхидхэжэ байха гэжэ дурадхагд[...] Мүнөө колхозой малшадта һарад[...] 2 дахин нүүдэл наймаан эльгээг[...] нэ гэжэ Сэлэнгын аймпотребсо[...] зай правлениин түрүүлэгшэ нүх[...] Павлов редакцида мэдээсэнэ.

Ажалшадай бэшэгүүдээр хэмжээн абтана

Цакирай сельпогой Улэнтын магазинай наймаалагша М. Доржиева ажалдаа хайша хэрэгээр, ажалшадта шэрүүнээр хандадаг байһан юм. Гадна худалдаа наймаанай гурим эбдэжэ, заримашуулые мэхэлдэг байгаа.

Энээн тухай ажалшадһаа гомодол бэшэг манай редакцида ор[...] һон юм.

Шалгалта хэгдэжэ, бэшэг [...] хэлэгдэһэн баримтанууд булта з[...] байба. Наймаалагша Доржиева [...] дэлмэриһөө сүлөөлэгдөө.

Энээн тухай аймпотребсоюз[...] түрүүлэгшэ нүхэр Будаев редакц[...] да мэдээсэбэ.

КПСС-эй ЦК-гэй июниин ПЛЕНУМЭЙ шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө тэмсэе!

Оролдосотой ажалай үрэ

Үйлэдбэри дээрэ техническэ дэбжэлтэ түйлаха хэрэгтэ техникэ заһабаридаг худэлмэришэд ехэ үүргэ дүүргэдэг гээшэ. ПВЗ-гэй энэ албанай худэлмэришэд партиин ЦК-гэй июниин Пленумэй шиидхэбэринүүдые зүбшэн хэлсэһэнэйнгээ һүүлээр заводойнгоо машина, техникын заһабарилгые һайгаар хэхэ, үйлэдбэри дээрэ шэнэ техникэ тодхолгые түргэдхэхэ гэһэн уялга баталан абаа.

Зунай үедэ заводой цех бүхэндэ түсэбэй ёһоор орёо оньһото элдэб түхеэрэлгэ заһабарилагдадаг байна. Түмэрөөр дархалалгын цехтэ мянган тоннын хүсэтэй прессэй шэнэ капитальна заһабарилагдаха болоо. Техническэ нормын ёһоор энэ заһабари хорин үдэрэй туршада хидэдэг юм. Энэ худэлмэрине энергитэ нүхэр Хадеевэй хүтэлбэридэг бүлэг хүнүүд дааж абаа һэн. Хорин үдэр соо энэ худэлмэри дүүргэдхэ ёһотой гэхэдэ, заһабарилагшад зарим нэгэн этигэгүй һэн. Юуб гэхэдэ, пэшэнэйнь гол гүбинүүдые шэнээр хэхэ, оёортонь галда дурэдэгүй хирпиисэ һүүлгэхэ, хэдэн шэнэ түхеэрэлгэ тодхохо хэрэгтэй байгаа.

— Мүнөө түрэл партиингаа ЦК-гэй һаяхан болоһон Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлжэ эхилээд байхадаа, энэ заһабарые болзорһоонь урид дүүргэхэ ёһотойбди,—гэжэ заһабарилагшадай олонхинь мэдүүлээ һэн. Үнэхөөрөөшье энэ прессые пэшэнэ түргэн заһабарилагүй һаа, цехын худэлмэридэ һаад ушаруулагдаха байгаа.

Энэ хариуусалгатай худэлмэрые болзорһоонь урид дүүргэхэ гэжэ шиидэһэн заһабарилагшад гурбан бригада болон таһаржа, үдэр, һүниие илгагүй худэлмэрилөө. Нэгэдэхи бригадын хүрэ хүрэнөөр прессэй пэшэн задалжа ороо, хоёрдохи бригада хэрэгтэй болохо материалаа бэлэдхэжэ байна. Гурбадахи бригада тодхогдохо ёһотой түхеэрэлгые холбожо захалаа.

Ингэжэ хүсэ шадалаа гампангүйгөөр худэлмэрилжэ, энэ прессые арбан үдэр соо заһабарилжа дүүргэбэ. Эрхим һайнаар худэлмэрилһэн нүхэд Брызгалин, Гришин, Поцулуев гэгшэд заводой дирекциин зүгһөө баярай бэшэгээр шагнагдаа. Заһабарилагшадай ашаар тус цехын коллектив продукци үйлэдбэрилхэ июль һарынгаа даалгабари графигһаа таһалдуулангүйгөөр дүүргэхэ аргатай болобо.

Тэрэшэлэн паровозо-хабсаралгын цехтэ нүхэр Шаталовай хүтэлбэридэг заһабарилагшад хуушарһан станогуудай орондо шэнэ түхеэрэлгэ тодхохо худэлмэри һайнаар хэнэ. Тэдэнэр хэдэн шэнэ электромотор тодхожо, электроэнерги горьтойгоор арьбалха арга олгоо.

Б. Будаев.

Зураг дээрэ: республикымнай модо бэлэдхэлэй промышленностьда хэрэглэгдэдэг шэнэ техникэ Улан-Удэдэ эмхидхэгдэһэн выставкэ дээрэ харуулагдана.
А. Мантаевай фото.

ПАРТИИНГАА УРЯАДА ХАРЮУСАНАБДИ

Үйлэдбэри дээрэ шэнэ техникэ үргэнөөр хэрэглэхэ, ажал ехэтэй худэлмэриие оньһожоруулха, автомат зэбсэгээр худэлхэ гээшэ ажалай бүтээсые дээшэлүүлгын шухала асуудал болоно. Тиимэһээ партиин ЦК-гэй июниин Пленумэй Хандалга соо энэ асуудалда онсо анхарал хандуулагдана.

Улан-Удын «Механлит» заводой худэлмэришэд түрэл партиингаа ЦК-гэй энэ Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлжэ эхилхэ зуураа, долоон жэлэйнгээ түсэбые 6 жэл соо дүүргэхэ гэһэн уялга абаһан байна.

Урид хараалагдаһан түсэбэй ёһоор 1965 ондо 1000 трактор, 1080 автомашина заһабарилан гаргаха болонобди. Гэхэтэй хамта, худэлмэриингөө энэ хэмжээндэ 1964 ондо хүрэхэ зорилготойбди. Мүнөө заводоймнай худэлмэришэд үйлэдбэридөө байһан бүхы арга боломжонуудые зүбөөр хэрэглэхын түлөө шангаар тэмсэжэ оронхой. Үйлэдбэриингөө талмайе үргэдхэн, шэнэ түхеэрэлгэнүүдые нэмэжэ табихын зорилгоор барилгын худэлмэри үргэнөөр хэгдэнэ.

Мүнөө заводоймнай дэргэдэ автомашина заһабарилха шэнэ корпус баригдажа эхилээ. Энэ корпуста дандаа бүтээсэ ехэтэй шэнэ түхеэрэлгэнүүд тодхогдохо юм. Тэрэнэй ашаар заһабарилга дээрэ ажалладаг худэлмэришэдэй ажал нилээд ехээр оньһожоруулагдажа, хүнгэн болохоор хараалагдана.

Үнгэрһэн 1958 ондо, мүн энэ жэлэй түрүүшын хахад сэ предприятидамнай үйлэдбэриин зарим худэлмэри оньһожоруулха талаар ехэ оролдолго гаргагдаа. Тусхайлан хэлэбэл үндэр бүтээсэтэй 13 түхеэрэлгэ, халуун, мүн хүйтэн аргаар деталь бүтээхэ түрүү дүй дүршэл үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдээ. Гадна заводтомнай 48 тонныи шэнэ пресс, тракторай рамануудые заһабарилгада хэрэглэгдэхэ конвейер тодхогдоо. Мүн «ЯАЗ-204» маркын автомашинын моторой клапануудые тааруулха худэлмэри оньһожоруулагдаа.

Ажал ехэтэй худэлмэриие оньһожоруулһанай, шэнэ техникэ үйлэдбэридэ нэбтэрүүлһэнэй ашаар заводнай түрүүшын хахад жэлэй туршада аяар 200 мянга шахуу түхэригэй мүнгэн зөөри алмаа.

Һаяар заводоймнай цехүүдтэ компрессорно түхеэрэлгэ, таблаа хэхэ машина, 2 пневматическа балта табигдахань. Энэ шэнэ техникын ашаглагдаад байхадань, худэлмэришэдэй ажал нилээд хүнгэрхэ юм.

Эдэ үдэрнүүдтэ коммунистическэ ажалай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө заводоймнай 21 бригада мүрысэнэ. Бүхы худэлмэришэдэймнай гурбанай нэгэ хуби энэ хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхын тула социалистическэ мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Юрий Филипповэй, Владимир Шестаковой хүтэлбэрилдэг бригаданууд коммунистическэ ажалай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна. Россин гүрэнтэй Бурят ороной һайн дураараа нэгэдэһээр 300 жэлэй һайндэрэй хүндэлэлдэ автотракторна цехын слесарьнүүд М. Демьяненко, Н. А. Авдоничевтэ, электромонтажник Л. Кречмертэ коммунистическэ ажалай ударнигай нэрэ зэргэ олгогдоо һэн.

Уралан нарижуулгын худэлмэридэ хүнүүд улам олоороо хабаадалсадаг болоо. Үнгэрһэн жэлдэ уралан нарижуулгын 87 дурадхал оруулагдаһан байгаа. Энэ жэлэй 6 һарын туршада оруулагдаһан 100 дурадхалай 84-ниинь үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ, 130 мянган түхэригэй мүнгэ зөөри алматдаа.

Заводоймнай коллективэй дунда КПСС-эй ЦК-гэй июниин Пленумэй шиидхэбэринүүд һайшаан дэмжэгдээ.

С. Колода,
«Механлит» заводой парторганизациин секретарь.

Ц. Будаев.

ОМОГОРХОЛ

Дэлгэр баян Бурядайм энгэртэ
Дээдын шагнал—орден толороод,
Барагдашагүй ехэ баяртайбди,
Багташагүй ехэ золтойбди.
Ленинэй орденто республика—
иимэл даа, манай орон!
Ленинэй орденто завод—
иимэл даа, манай ажал!
Ленинэй орденто театр—
иимэл даа, манай соёл!
Ленинэй ордентон, Геройнууд—
иимэл даа, манай хүнүүд!
Байдалнай баян, зомнай
жаргалтай:
Баян-Гол, Жаргаланта—
нютагтайбди,
Бата-Жаргал, Баярта—
нэрэтэйбди,
Байгалай уһанһаа сэбэрхэн
замтайбди.
Эдэ бүгэдэ—Ленин багшын
һургаалһаа,
Эдэ бүгэдэ—Октябриин
наранай туяанһаа,
Эдэ бүгэдэ—Коммунис партиин
ударидалгаһаа,
Эдэ бүгэдэ—олон яһатанай
барисаанһаа.

Ш. НИМБУВ.

ОЙН БАЯРАЙ ҮЕЭР...

Ород хүршэмни,
Орыш даа мандаа.
Алтан гараа
Асыш даа намдаа.
Арза тулган
Амсая хоюулан...
Уг эсэгэнэрэйнгээ
Уулзан нүхэсөөд,
Эльгэ зүрхөөрөө
Эжэлшэн нэгэдээд,
Олон олон
Он жэлнүүдтэ
Һалхитай, шуургата
Ялхитай харгыгаар
Эрэлхэгээр дабшажа
Энэ хүрэһыень
Һайхан сэдьхэлээр
Һаная мүнөөдэр.
Дурдан ёһолжо,
Дурасхаалайнь урда
Дохиё хоюулан,
Доро һүгэдэн...
Гарая газаашаа,
Харая хоюулаа.
Ошотон толорно
Октябриин туг
Хүбэн сагаан
Үүлэн тушаа,
Хүхэ сэгээн
Тэнгэридэ шэнгээд.
Соло алдараа
Алтаруулан байгааша
Совет орондоо
Жаргажа байһандаа.
Тон һайханаар
Толорон байгааша
Уужам харгыгаар
Урагшаа дабшажа,
Золтой, баяртай,
Зоригтой ябаһандаа
Омогорхон баясая,
Ород хүршэмни!

Искусствын, уран зохёолой ДЕКАДАДА БЭЛЭДХЭЛ

Бурядай габьяата артист

Граждан дайнай герой, серб арадай алдарта хүбүүн Олеко Дундичын образые Улан-Удын ород драмын театрын сценэ дээрэ хэн үнэншэмөөр, шадамар бэрхээр харуулааб?

Борис Тимофеевич Красиков гэһэн харюу үгтэхэ байха. Энэмнэй искусствын хэрэгтэ хамаг хаба шадалаа, бэлиг шадабаряа сүм үгэһэн хүн юм.

Нүхэр Красиков 1926 ондо Тула хотодо түрэһэн байгаа. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай эхилхэлээр, тэндэхи буугай заводто ороод, нэрэтэй түрэтэйгөөр ажаллажа, буу дархалалгын мастер болоһон, комсомолой гэшүүндэ абтаһан юм. 1943 ондо фашист булимтарагшадай һабарһаа сүлөөлэгдэһэн хото, тосхонуудые һэргээн бодхоохо худэлмэридэ нүхэр Красиков эршэтэй эдэбхитэйгээр хабаадаад, ВЛКСМ-эй ЦК-гэй комсорг болотороо ургаһан намтартай.

— Яһалал һайн худэлжэ байтараа оһолдо ороһон хүм. Фашистнуудай булаад, тэрьелһэн минэ гэшхэжэ хүлөө гэмтээд, саашадаа худэлхэ аргагүй болоо һэм,— гэжэ Борис Тимофеевич хөөрэнэ.

...1944—1947 онуудта Тулын театральна һургуули эрхимээр дүүргэһэнэй удаа нүхэр Красиков артистын замда ороһон байна. Тэрэ сагһаа хойшо 60-аад рольдо наадажа, олон мянган хүнэй сэдьхэл хүдэлгөө, баясуулаа. Жэшээнь, Тренёвой «Любовь Яровая» гэжэ пьесэдэхи шэрүүн абаритай, мэхэ ехэтэй поручик Яровойн образой оншыень оложо гаргаһан юм. А. Фадеевэй «Залуу гварди» гэжэ романһаа абажа найруулһан инсценировкодо Жора Арутюнянцын рольдо, драматург В. Розовой хэдэн пьесэдэ наадаһан байха. Жэшээнь, эхэдээ эрхэшье һаа, үнэндөө ажабайдалай ута харгыгаар сухарингүй дабшаһан Андрейн рольдо, мүн бага наһандаа үншэрөөд, һургуули хэжэ шадаашьегүй һаа, ажал худэлмэридэ баһа абьяастайгаар худэлдэг механик Борис Богатыревой рольдо, баһа сугтаа һуража ябаһан инаг басаганайнгаа һохор болобошье, сэдьхэлэйнгээ оёорто хадагалаад ябаһан инаг дураяа улам бадаруулһан Петя Яковлевай рольдо наадахадань, Борис Тимофеевичын нилээд бэлигтэй артист байһаниинь тодороо.

Эхэ орондоо ами наһаяа үгэһэн гү, али үнэн сэхээр алба хэһэн хүнүүдэй образуудые энэ артист илангаяа бэрхээр гаргадаг.

— Бага балшар наһандаа герой болохоб гэжэ шэбшэдэг бэлэйб. Теэд бодото герой боложо шадаагүйшье һаа, суута Олеко Дундичын гү, али өөрынгөө үе сагай геройнуудай образуудые гаргахадаа, сэдьхэлни өөрһоо орьёлон баясадаг,—гэжэ Борис Тимофеевич хөөрэнэ.

Нүхэр Красиков ажалдаа айхабтар оролдосотой нэтэрүүгээр хандадаг, теоретическэ мэдэрэлээ үдэрһөө үдэртэ улам дээшэлүүлжэ байдаг хүн. Өөрынгөө бэлдэжэ байһан ролиие шүүмжэлхэһээ гадна, нүхэдтөө саг үргэлжэ туһаламжа үзүүлдэг, зүбшэн үгэдэг заншалтай. Борис Тимофеевич ёһотойл артист гээшэ даа.

Тэрэ наадажа эхилхэдээл, харагшадай хамаг анхарал, сэдьхэл эльбэдэһэн шэнгеэр, агшан зуура татажа абадаг юм.

Ангарск хотын 10-дахи һургуулиин юһэдэхи, арбадахи классуудай һурагшад Борис Тимофеевичтэ эльгээһэн бэшэг соогоо иигэжэ бэшэнэ: «Хүндэтэ манай Олеко Дундич! Бидэ Таниие таняхатүйбди. Теэд Олеко Дундичые наадахыетнай хараад байхадаа, Таниие түрэл хүндөө адляар һанадаг болообди».

Б. Т. Красиков творческо ажалайнгаа хажуугаар олониитын хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Улан-Удэ городой ажалшадай депутадуудай Соведэй депутадаар һунгагдаһан, театрынгаа комсоргоор, парторгоор худэлмэрилһэн байна.

Нүхэр Красиков манай республикада худэлхэ зуураа, ажалай амжалта түйлаһан, мэргэжэл шадабаряа, оюун бэлигээ арадай хэрэгтэ сүм үгэһэн, искусствын хүгжэлтэдэ габьяатай байһан туладаа Бурядай АССР-эй габьяата артистын хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртөө һэн.

Борис Тимофеевичнай эгээл эршэ залитай халуун хаһа дундаа бүри ехэ амжалта түйлаг лэ.

Д. Жалсараев, артист.

Г. ЧИМИТОВ.

ДУУН

ОРОД АРАДНАЙ

Харанхы сагай үдхэн маные
Хатуу тэмсэлээр саран тараагаад,
Хашагдан, наһаараа зобоһон
маниие
Хажуудаа абан, һаруулда гаргааш.
Хани түрэл ород араднай,
Хажуудаа абан, һаруулда
гаргааш.
Үргэн уужам Совет ороной
Үндэһэ яһатан жаргалаа эдлээ.
Үгынгөө эгээл эрхимы шэлэжэ,
Үнэтэ һайхан юрөөлөө хэлээ,
Үнэншэ сэсэн ород арадтаа
Үнэтэ һайхан юрөөлөө хэлээ.
Ашата Ленин багшынгаа
заабаряар,
Алдарта мэргэн партиингаа
шугамаар
Ажалаараа нэрээ нэрлүүлһэн
бурядууд
Асари коммунизм тээшэ дабшанхай.
Агуу ород арадтаяа хамта
Асари коммунизм тээшэ
дабшанхай.

Республикымнай арадай ажахын, культурын түйлалтануудые харуулһан выставкэ дээрэ

Арадай гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын павильондо

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: һурагшадай үйлэдбэриин бригадануудай ажал харуулһан стенд.

Бидэндэ зол жаргал асарһан Агуухэ Октябриин аша туһые манай республикын арадай ажахын, соёл культурын амжалтануудые харуулһан выставкэ дахин һануулна.

Урдань малгайтай мал гэхээр барга байһан бурядуудай түүхэтэ богонихон болзор соо түрүү социалистическэ үндэһэ яһатан болоһониинь тус выставкэ хараад байхадаа тон тодоор ойлгохоор.

Выставкын «Арадай гэгээрэл, Арадай элүүрые хамгаалга» гэжэ павильон манай Бурят орондо болоһон соёлой хубисхалай ашаүрые айхабтар үргэнөөр, һонороор харуулаа. Хуушанай саарһан дансануудые иража үзэхэдэ, олонхи бурядууд эрхыдээ хара бэхэ хаалдаагаад, хурганайнгаа хээ буулгажа, нэрэ обогойнгоо орондо моторлоһон байдаг. Тиихэдэ баяшуулай, наймаашадай, бусад мүлжэгшэдэй хүбүүд һургуулнда һурадаг байгаа. Эхэнэр хүнэй эрдэм номдо һураха гээшэ һара мүшэнэй тохёоһон шэнги хоморой ушарал байгаа бшуу. Айл бүлэ арбаад үхибүүтэй болоһон аад, ганса-нэгыень арайхан «тогтоожо» абадаг, үгышье хадаа бултыень «оршолондо үгөөд», үбгэржэ, хүгшэржэ, үргэ шанаа болонхой, баяшуулай доро хатажа хосордог байгаал.

Бурят арадай тиигэжэ манан соо төөрижэ, уг гарбалаа дууһажа ябаһаниие выставкын хэдэн олон экспонадһаа, тоо баримтануудһаа ойлгожо абахаар. Жэшээнь, 1914 онойхидо орходоо 1958 ондо һургуулида һурадаг үхибүүдэй тоо аяар 15—16 дахин олошороо. 1913 ондо эхэһээ түрэһэн мянган нялха бүхэнэй 300 шахуунь үхэдэг байһан аад, мүнөө үхибүүдэй наһа бараха ушарал үгы болоо шахуу.. Гэхэ зэргын һонирхолтой, хүнэй сэдьхэлдэ хаха оромо тодо диаграмманууд выставкэдэ табигданхай. Республикынгаа арадай гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын хүгжэлтын шата шатаарнь, саг сагаарнь хубаарилан харуулһан зүйлнүүд павильон соо баагүй олон.

Бурят оронойнгоо арадай ажахыда кадрнуудые бэлдэхэ, соёл болбосоролые хүгжөөн бадаруулха хэрэгтэ һургуулинуудай дүүргэһэн гайхамшагта ажал, хэрэгүүд тухай выставкэ дээрэһээ ехэ юумэ ойлгожо абахаар. Республикын хүдөө нютагуудта эхин, долоон жэлэй, дунда һургуулинуудай, үхибүүдэй садуудай, яслинуудай, больницануудай нээгдэһэн, тэдэнэй эрдэм гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын эхин булагууд болон бурьялан хүдэлжэ эхилһэн үе саг тушаа павильоной экспонадууд, зурагууд, диаграмманууд мүн лэ хэлэжэ үгэнэ.

КПСС-эй XX съездһээ хойшо һургуулинуудай ажабайдалда болоһон хубилалтануудые тус павильон харуулха зуураа, үхибүүдэй политехническэ һуралсалда онсо анхарал хандуулха, ажал һуралсал хоёрой хоорондохи алгасалые усадхаха талаар һургуулинуудай, тэдэнэй багшанарай, хүмүүжүүлэгшэдэй эдэбхитэйгээр, эршэмтэйгээр оролдожо, айхабтар ехэ амжалта түйлажа байһаниие харуулһан стенд, схемэ, экспонадууд тэндэ олоор табигдаа. Үнгэрһэн һуралсалай жэлэй туршада, мүн зунай амаралтын үедэ һурагшадай үйлэдбэриин бригаданууд 80 мянган һөөг һуулгаһан, 56 мянган шубуу тэжээһэн, һуралсал-үйлэдбэриин 32 мастерской шэнээр бариһан, мүн 790 га кукуруза, 470 га корнеплод, 280 га ороонһото ургамал тариһан тушаань «Үхибүүдэй аша туһатай ажал» гэһэн стенд харуулжа үгэнэ. Тэрээнһээ гадна, үхибүүдые ажалай дадалтай болгохо зорилгые бэелүүлхын, тэдэнэй теоретическэ ойлгосо улам дээшэлүүлхын тулада долоон жэлэй эсэс хүрэтэр зуу гаран политическэ һургуули нээгдэхэ гэжэ выставкэһээ ойлгогдоо.

Бурядай зооветеринарна, багшанарай институдуудта, мүн СССР-эй Наукануудай Академиин Сибириин отделениин Бурядай комплексно институдта худэлмэрилжэ, советскэ эрдэм ухаанай хүгжэлтэдэ 200 гаран бурят эрдэмтэдэй хубитаяа оруулжа байһан ушар болбол ленинскэ национальна политикын эли тодо гэршэ болоно, бурят арадай эрдэм соёлой һалбархада мүндэлһэн сэсэг мэтээр сэдьхэлдэ һанагдана.

Нарай нялха, бага балшар, һургуулиин наһанай үхибүүдые коммунизм байгуулха хүнүүд, бидэнэй зол жаргал гэжэ тоолодог туладаа манай түрэл парти тэдэниие бэе элүүртэйгээр, эршэ зориг ехэтэйгээр, ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ асуудалда онсо анхарал хандуулдаг. Манай республика дотор үхибүүдэй эмхи зургаанууд жэлһээ жэлдэ олошорно. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай урда тээ 2242 үхибүүд яслида абтадаг байгаа. Энэ долоон жэлэй эсэстэ 10 мянга гаран бага балшар үхибүүд яслида хүмүүжүүлэгдэхэ. Республика доторнай үхибүүдэй садууд хэды болоо гэхэбта? 1927 ондо 36 үхибүүд садта хүмүүжүүлэгдэдэг байгаа. 1965 ондо 18 мянга гаран багашуул садта хүмүүжүүлэгдэхэ. Ойрын жэлнүүдтэ манай республика дотор интернат-һургуулинууд олошорхо. Мүнөө үедэ худэлжэ байһан хоёр интернат-һургуулинуудай теоретическэ болон политехническэ һуралсал, хүмүүжүүлгын худэлмэри выставкэдэ яһала зохидоор, дэлгэрэнгыгээр харуулагдана. Үхибүүдые хүмүүжүүлхэ эмхи зургаанууд хадаа коммунизмын үедэ хаа хаанагүй бии болгогдохо туладаа манайшье республикада олошорхо байһаниинь дамжаггүй. Интернадууд, яслинууд, үхибүүдэй садууд гээшэ коммунизмын бодото шэнжэнүүд болоно ха юм.

Арадай элүүрые хамгаалгада гүрэн мүнгэ, зөөри гамнанагүй. 1924 ондо—638 мянган түхэриг, 1940 ондо—29 миллион түхэриг, 1948 ондо—34,5 миллион түхэриг һомологдоһон аад, энэ жэлдэ 118,7 миллион түхэриг гаргашалагдаха. Байкало-Кударада, Городогто, Яруунын «Победа» колхоздо, Кударын аймагай Ждановай нэрэмжэтэ колхоздо, мүн ондоошье аймаг, нютагуудта баригдаһан больница, амбулаторинуудай македууд, фотозурагууд павильондо табигданхай. Республиканска больницын барилга, түхеэрэлгэдэ 20 миллион түхэриг гаргашалагдаа гэжэ тэндэ табигдаһан диаграммаһаа ойлгогдоно. Мүнөө тэрэ больницада элдэб үбшэниие радиоактивна изотоп гээшээр гэрэлтүүлэн эмшэлдэг, нейрохирургическа операци хэдэг, операци хэхэдээ интер-трахеальна эфирно-кислородно наркоз болон зүүгээр хадхажа зарим үбшэ эмшэлдэг хитад медицинын арга-методые хэрэглэдэг, уушханда операци хэдэг болонхой.

Арадай гэгээрэлые, элүүрые хамгаалгые хүгжөөхэ хэрэгтэ шиидхэхы үүргэ дүүргэһэн хүнүүд—багшанар, врачуудай портредүүд выставкэдэ олоор табигдаһаниинь һайшаалтай. Тэдэнэй дунда үхибүүдые хүмүүжүүлгын суута мэргэжэлтэд—габьяата багшанар А. Н. Габагуев, Е. Т. Питерский, А. М. Ковалевская, Б. Н. Хишектуев, Ц. С. Сультимов, СССР-эй Верховно Соведэй депутат А. И. Хабаева болон бусад бии. Манай республикын 539 багшанар, СССР-эй орден, медальнуудаар шагнагдаһан тушаань тэндэ бэшэгдэнхэй.

Совет хүнүүдэй элүүр энхэ байдалые сахиха, тэдэниие үбшэнһөө элдэб оһолһоо аршалжа шадаха суута хүнүүд—врачууд А. М. Дудин, Е. М. Никифорова, Ф. Н. Дульбеев, К. Д. Шопхоев, З. Б. Бадмаева, эрдэмтэ-хирург Э. Р. Раднаев болон бусадай портредүүдэй уталзатай хүреэнүүд соо ханада хадаатай байхань харагдана.

Хүнэй ута наһанай түлөө тэмсэлдэ зорюулагдаһан нэгэ ехэ стенд павильоной зүүн талые сүм эзэлнэ. Эрдэмтэдэй шэнжэлһэнэй ёһоор хүн болбол дунда зэргээр зуу наһа наһалха аргатай. Һүүлэй арбаад жэлэй туршада совет хүнүүдэй ута наһатай—удаан жаргалтай болоһониие харуулһан тоо баримтанууд угаа һонирхолтой.

«Арадай гэгээрэл, Арадай элүүрые хамгаалга» гэжэ павильон агууехэ ород арадтаяа анхандаа анда нүхэд, худа ураг болоһоной нгоо ашаар бурят зоной эрдэмтэй, элүүр энхэ байдалтай болоһониие гэршэлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: шэнэ рентгеновскэ аппарат. Тус аппарадые абаад үбшэн хүнэй гэртэнь ошожо болохо.
А. Мантаевай фото.

Ш. БАЛДЫН.

ЭХИР ХОЁРОЙ ЭБТЭЙ АЖАЛ

Ехэ багаараа адлирхуу хүбүүн басагаң хоёрой огород дээрэ эбтэй этэйгээр ажаллажа байхыень «Путь коммунизма» колхозой (Түнхэнэй аймаг) хоёрдохи комплексно бригадынхид саг үргэлжэ харадаг юм. Эхир эдэ хоёр бэе бэеһээ һаладаггүй, ходо сугтаа амарха, ажаллахые оролдоно. Арайхан гэжэ 11 хүрэжэ ябаһан Дулма Доржо хоёр энэ жэлдэ гурбадахи класс хоюулаа дүүргэжэ гараа.

Һургуулиин тарамсаар эдэ хоёр огородой бригадада ажаллахаар ерэжэ, хахад гектар капуста һайнаар харууһалха уялга абаһан юм. Даажа абаһан энэ газар дээрэһээ 150 центнер капуста ургуулжа, колхоздоо тушаахын тула эдир һурагшад оролдоно. Харууһалжа байһан газар дээрэнь бургаг үбһэн байхагүй.

Г. Данзановай текст.

„Алтан гартанай" ашаар

Хориин хониной совхозой нэгэдэхи фермын хүдэлмэришэд үбһэ хуряалгадаа түгэс бэлэдхэлтэйгээр оробо. Эндэ колхозой тогтохоһоо хойшо шахуу ажалладаг түмэршэ дархан Филимон Мартынов өөрынгөө хүбүүн—балташан Дементьев гэгшэтэйгээ үбһэ хуряалгын машина, техникые һайнаар заһабарилһан байна. Эдэнэрэй «баатар» гарай хүсөөр 8 тракторна, 8 морин косилка, 11 морин тармуур саг соогоо заһабарилагдаба. Тэрэшэлэн фермын үбһэшэд гар үзүүрэй зэбсэг болохо аса, тармуур, хажуур, алха, дүшэ гэхэ мэтэ шухала хэрэгсэлнүүдээр дүүрэн хангагданхай.

Мүнөө үбһэ хуряалгын хүдэлмэри түлэг дундаа ябажа байна.

Г. Цыреторов.

НЮТАГАЙ УРАН ДАРХАШУУЛ

«Коммунизм» колхоз (Хэжэнгэ) баян ажахытай юм. Һүүлэй жэлнүүдтэ энэ колхоздо шэнэ барилганууд олоор бодхоогдоо. Жэшээлхэдэ, Бамба, Сүнхэрэг, Бүтүү гэжэ нютагуудта малай, хонидой байха шэнэ байранууд, клуб, гэрнүүд, мүн олон тоото бусад барилга ашаглалгада оруулагдаа. Энэнь эндэхи барилгашадай оролдосотой ажалай үрэ дүн гээшэ. Мүнөө бригадада нютагай үнинэй дархашуул, гар дүйтэй залуушуул—хамтадаа 32 хүн ажаллана.

Бригадын гэшүүд—үндэр наһатай дархашуул М. Михайлов, П. Бороев, Д. Доржиев, Ц. Пирангалаев гэгшэд һайнаар ажаллахаһаа гадна, өөһэдынгөө баян дүй дүршэл залуушуулда үгэжэ байдаг заншалтай.

Энэ жэлдэ тус бригада ороохонной склад, 6 тракторай багтаха МТМ, хамтын бани, тугалай, хонинной хашаа бариха юм. Мүнөө эдэнэр барилгынгаа модо сабшажа байнхай.

Н. Галданов.

БОЛБОСОН ТҮХЭЛТЭЙ БОЛГОГДОНО

Аймагайнгаа түб тосхониие болбосон түхэлтэй болгохын тула баргажанайхид бага бэшэ ажал хэһэн байна. «Садай үдэрэй» соносхогдоходо тосхоной үйлсэ, талмайнуудаар 2 мянга гаран уляангир, акаци гэхэ мэтэ һуулгагдаа. Аймгүйсэдкомой байшан шадар сэсэрлиг таригдаһан юм.

Таримал мододой олоор һуулгагдахатай хамта гэр байранууд тосхондо олоор бодхоогдоно. Урдань хооһон тала байһан газарта 2 байратай 4 гэр, нэгэ байратай нэгэ гэр баригдажа байна. Тэдэ гэрнүүдтэ харгын барилгашадай эрхимүүдынь орохо юм. Аймагай коммунальна ажахын таһаг 4 квартиратай 2 гэр барижа дүүргээ, үшөө хэдэн гэрнүүд баригдана. Гадна хүдэлмэришэдэй, алба хаагшадай хүсөөр олон гэр бодхоогдоно. **М. Гроссман.**

КРОКОДИЛ ЮУНДЭ „БАРХИРНАБ"

Халуун ороной нуур, далайнуудта ажамидардаг крокодил амитадые барижа эдиһэндээ балаашархан «бархиржа», нюдэнһөө уһа гаргадаг юм гэжэ хүнүүд багсаадаг байһан юм. Иимэ багсаамжын тад буруу байһыень хоёр эрдэмтэд-биологууд—Швециин Финге, Америкын Нильсон гэгшэд элирүүлэн харуулба. Бэе соогоо үлүү дабһанай үгы болоходо крокодилнууд нюдэнһөө уһа гаргахаяа болино гэжэ тэдэнэр тодорхойлоо.

(«Вокруг Света» журналай энэ жэлэй 6-дахи номерһоо абтаба).

РСФСР-эй эдир шатаршадай мүрысөөн

Эдир хүбүүд, басагадай дунда шатараар РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын тула Владимир городто боложо байһан мүрысөөн һонирхолтойгоор үнгэржэ байна.

Мүрысөөндэ түрүүлэгшэд дүрбэдэхи уулзалгын эхилхэдэ хоорондоо мүрысөө. Бухтинтай наадаһан Терентьев партяа хойшолуулаад, удаань шүүгдэһэнээ мэдэрбэ. Захаров, Шиповтэ шүүгдэө. Бадма Амбаев Когановтай наадажа тэнсээ.

Басагадай дунда мүрысөөнэй үргэлжэлхэдэ Комольцева (Ярославль) Игумновае, Щербина (Тула) Коноплевае, Улымжиева Самойловае (Владимир), Белкина Романовае (Тула) шүүбэ.

Дүрбэдэхи уулзалгын һүүлээр Бухтин Шипов хоёр тус бүридөө 4 очкотой, басагадай дундаһаа Игумнова, Коноплева тус бүридөө 3,5, Улымжиева, Белкина 3—3 очкотой болонхой.

5-дахи турта Бурядай шатаршад муу бэшээр наадаба. Бадма Амбаев Ростовско областиин түлөөлэгшэ Лисенкотэй наадажа шүүбэ. Мүрысөөндэ түрүүлжэ ябаһан Бухтин Шипов хоёр тулалдажа, түрүүшынхинь шүүгээ. Эрхүүгэй түлөөлэгшэ Панов Коганиие (Тула) шүүбэ. Зоткин (Эрхүү) Русаковтой (Воронеж) наадаад, тэнсээ. Хисамов (Татарай АССР) Рашковскида (Свердловско область) шүүгдээ.

Басагадай дунда болоһон мүрысөөндэ Коноплева Игумнова хоёр түрүүлжэ ябана. Коноплева Белкинатай наадажа, тэнсэһэн байна. Игумнова Улымжиевае шүүбэ. Хүбүүдэй дундаһаа Бухтин (Кисловодск) 5 очкотой, Аверкин (Свердловск)—4,5, Амбаев (Улан-Удэ)—4 очкотой болоод, түрүүлжэ ябана.

Игумнова 4,5, Коноплева 4, Улымжиева 3 очкотой.

А. Игумнов.

Сагай уларил

Гидрометбюрогой мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр республика доторнай үүлэтэйшэг байха, бороо хура орохогүй, үглөөгүүр зарим газарта манан тогтохо. Баруун хойноһоо һулаханаар һалхилха. Улан-Удэ городто 23—25 градус дулаан болохо.

Июлиин 18—19-дэ республика доторнай үүлэтэй байха, зарим газарта бага зэргэ бороон, аадар орохо. Хэдэн тээһээ һулаханаар һалхилха. Хойто аймагуудта һүниндөө 3—8, бусад аймагуудта 8—13 градус, үдэртөө 22—27 градус дулаан болохо.

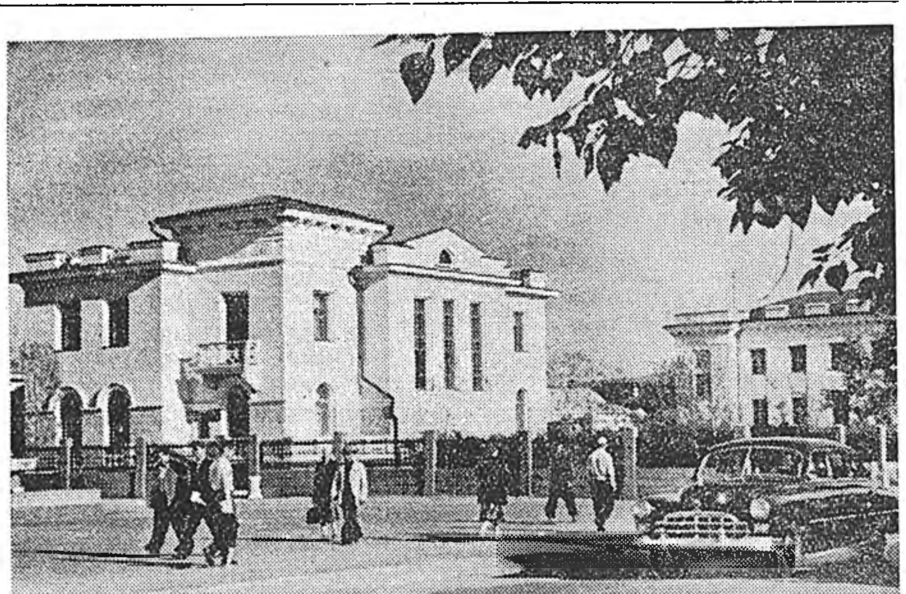

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улан-Удэ городтохи интуристнуудай гостиница харуулагдана.
Л. Хайдуровай фото.

Хилын саанаһаа

Румыниин Хүдэлмэришэнэй партиин Центральна Комитедэй пленум

БУХАРЕСТ, июлиин 15. (ТАСС). Румыниин хэблэлэй агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Румыниин Хүдэлмэришэнэй партиин ЦК-гэй үргэн пленум июлиин 13—14-дэ болоо. Центральна Комитедэй гэшүүд болон гэшүүндэ кандидадуудһаа гадна, РРП-гэй областной комитедүүдэй нэгэдэхи секретарьнууд, РРП-гэй ЦК-гэй таһагуудые даагшанар, тэдэнэй орлогшонор, министрнүүд, министрнүүдэй орлогшонор, областьнуудай арадай Советүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй түрүүлэгшэнэр, профсоюзуудай, ажалша залуушуулай союзай, олониитын бусад организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд, түбэй газетэнүүдэй редакторнууд, партийна, гүрэнэй бусад хүдэлмэрилэгшэд Пленумэй хүдэлмэридэ хабаадалсаа.

Арадай ажахые хүгжөөхэ, ажалшадай байдал саашадань һайжаруулха талаар РРП-гэй II съездын табиһан зорилгонуудай дүүргэлтэ тухай РРП-гэй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь нүхэр Г. Георгиу-Деж элидхэл хээд, ажалшадай байдал саашадань һайжаруулха шэнэ хэмжээнүүдые дурадхаа.

Үгэ хэлэлгын һүүлээр элидхэлые, тэрээн доторхи дурадхалнуудые пленум нэгэн дуугаар баталаа, мүн тогтоолнуудые баталан абаа.

Нэгэдэхи табан жэлэй түсэбые КНДР-эй промышленностиин ажалшад болзорһоонь урид дүүргэбэ

ПХЕНЬЯН, июлиин 15. (ТАСС). 1957—1961 онуудта КНДР-ые экономическа талаарнь хүгжөөхэ, нэгэдэхи табан жэлэй түсэбые Корейн Арадай-Демократическа Республикын ажалшад болзорһоонь хоёр жэл урид дүүргэжэ, 1961 оной эсэстэ туйлагдахаар түсэблэгдэһэн промышленна үйлэдбэриин хэмжээе энэ оной июниин эсэстэ туйлаа. Энээн тухай КНДР-эй Гүрэнэй түсэблэлгын комиссиин центральна статистическэ управлениин мэдээсэл соо хэлэгдэнэ. Энэ мэдээсэл Пхеньянай радиогоор мүнөөдэр дамжуулагдаа.

1959 оной нэгэдэхи хахадта республикын гүрэнэй, кооперативна, промышленна предприятинуудай промышленна үйлэдбэриин хэмжээн 1956 оной нэгэдэхи хахадайхида орходоо 2,9 дахин ехэ болоһон байна.

Республикын хойто талын хубидахи социалистическэ ажахын экономическа базые саашадань бэхижүүлхэ, хүн зониие эдеэ хоолоор, хубсаһаар, гэр байраар хангаха асуудал шиидхэхэ гол зорилготой нэгэдэхи табан жэлэй түсэбые КНДР-эй ажалшадай бэелүүлжэ эхилһээр оройдоол хоёр хахад жэл үнгэрбэ. Энээхэн үе соо Корейн Арадай-Демократическа Республика бэеэ даанги промышленностьтай, индустриально-аграрна орон болоо. Республикын арадай ажахын бүхы һалбаринуудта үйлэдбэриин социалистическэ ёһоной харилсаан хүсэдөөр тогтоогдоо, Корейн арадай байдал нилээд һайжараа, соёл болбосоролынь бүри дээшэлээ.

Манолис Глезосые сүүдлэлгэ

Афины. Манолис Глезосые сүүдлэлгэ. **Зураг дээрэ:** Манолис Глезосые сүүдэй зал соо эхэтэеэ забһарлалгын үедэ хөөрэлдэжэ байна. **ТАСС-эй фотохронико.**

АФИНЫ, июлиин 15. **(ТАСС-эй корр.).** Манолис Глезосэй, бусад гэмнэгдэгшэдэй «хэрэг» хаража үзэжэ байһан сэрэгэй сүүдэй үсэгэлдэр үдэшын заседани дээрэ хамгаалагша талын гэршэнэр үгэ хэлэһэн байна.

Мэдээжэ политическэ ажал-ябуулагшад Бакладжис, Мария Зволу болон бусад Глезосые хамгаалагша талын гэршэнэр боложо үгэ хэлээ. Глезос тагнуул хээ гэһэн гэмнэлгые Грециин элитэ уран зохёолшо Дукас буруушааха зуураа, Глезосые сүлөөлхэ тухай дэлхэйн олониитэ эрилтэ хэнэ гэжэ онсолон тэмдэглээ. «Демократический союз» гэжэ партиин ажал-ябуулагша Диварис иигэжэ мэдүүлээ. Гэмнэлгэ хэһэн материалнуудтай, гэмнэлгын тогтоолтой танилсаад байхадаа, судья байһан хүн хадаа эдэнэй ямаршье үндэһэ баримтагүй байһыень элеэр мэдээб гэжэ тэмдэглээ.

Грециин газар дээрэ атомна, ракетнэ базануудые байгуулгада гэмнэгдэгшэдэй эсэргүүсэдэг байһые «тагнуул хэһэнэй гэршэ баримта болоно» гэжэ сүүдэй түрүүлэгшын һэдэлгэ гаргаһаниинь үсэгэлдэр буруушаан элирүүлэгдэһэн байна.

АФИНЫ, июлиин 15. **(ТАСС-эй корр.).** Манолис Глезосэй, бусад гэмнэгдэгшэдэй «хэрэг» хаража үзэжэ байһан сэрэгэй сүүд үсэгэлдэр үдэшын, мүнөөдэрэй үглөөнэй заседанинууд дээрэ хамгаалагша талын гэршэнэрые, мүн гэмнэгшэ талын нэгэ гэршые асуужа дүүргээ. Энэ гэршэ урда тээнь асуултада бэшэгээр харюусаһан аад, хамгаалагшадай эрилтээр сүүд дээрэ дуудуулан ерэһэн байгаа.

Үсэгэлдэрэй сүүдэй заседани үглөөнэй 8 час 30 минутаһаа багахан забһарлалга хээд, һүниин час хүрэтэр үргэлжэлһэн байна. Глезосые хамгаалха хүдэлөөнэй улам үргэдэжэ байһые хараадаа абаһан сэрэгэй сүүдэй гэшүүд Глезосые, бусад демокрадуудые сүүдлэлгые түргэнөөр дүүргэхэ гэжэ оролдоно.

Глезос Колиянистай уулзаа гэһэн хэбэртэйгээр полициинхидэй харахадань Глезосэй һамган Анастасия, Глезосэй эхэ Андромаха Димитрокали гэгшэд үсэгэлдэр шэнэ мэдээнүүдые үгэжэ, гэмнэлгын худал хуурмаг байһыень элирүүлээ. Полицнинхидэй баталамжын ёһоор августын 16-най үдэшэ Глезос Колиянистай уулзаа гэжэ хэлэгдэһэн байгаа. Гэбэшье энэ үдэшэ Глезос һамгантаяа хамта кинодо ошоһон байха юм. Анастасия кинотеатрын нэрые, тэрэнэй адресые, картинын нэрые дурдаа. Августын 17-ной үглөөгүүрһээ үдэшэ болотор Глезос Рафинада байһан юм гэжэ Глезосэй эхэнь хэлээ. Глезосые гэмнэһэн ябадалай улам буруу һүрэжэ ороходонь эдэ үгэнүүд түрэлхидэйнь зүгһөө хэлэгдэһэн дээрэһээ хэхээр бэшэ гэжэ тоолохые сүүдэй түрүүлэгшэ оролдоһон байна.

Глезос Грециин арад тухай хододоо оролдолго гаргажа ябадаг хүн байгаа гэжэ Грециин олониитын түлөөлэгшэд гэршэнэр боложо үгэ хэлэхэдээ мэдүүлһэн байна. ЭДА партида Глезостэй суг хүдэлһэн нүхэдынь, ЭДА-гэй захиргаанай комитедэй гэшүүд Н. Кицикис, В. Авгеропулос, И. Пападимитриу болон бусад журналистнууд, ЭДА партиһаа һунгагдаһан депутадууд үсэгэлдэр гэршэ боложо үгэ хэлээ. Глезос Грециин арадта хизаарлашагүй үнэн сэхэ хүн. Грециин арадта дурлагдадаг, ЭДА парти дотор Глезос ехэ хүндэтэй юм гэжэ тэдэнэр гэршэлэн хэлэһэн байна.

Гэмнэгдэгшэдые сүүдэй түрүүлэгшэ, гэшүүд, прокурор мүнөөдэр асуужа эхилээ. Энээн дээрэһээнь харахада, тэдэнэр шэнэ мэхэ гохо гаргажа эхилһэн байна. Гэмнэгдэгшэд «тагнуул хээ» гэһэн тодорхой баримтын үгы байһан дээрэһээ Грециин Коммунистическэ парти «тагнуулай организаци юм» гэһэн баталамжада үндэһэлэн, Грециин демокрадуудые гэмнэхэ һанаашалга сүүд гаргаһан байна.

ЭДА партиин захиргаанай комитедэй гэшүүн Саввас Стаматиадис үсэгэлдэр арестовалагдаа. Сүлэлгэдэ эльгээгдэхэ аюул тэрээндэ тохёолдоод байна. ЭДА партиин хүтэлбэрилхы ажал-ябуулагшые арестовалһые буруушааһан, Стаматиадисые сүлөөлхэ эрилтэ хэһэн телеграмма премьер-министртэ, дотоодын хэрэгэй болон юстициин министрнүүдтэ, политическэ партинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ ЭДА партиин түрүүлэгшэ Пасалидис эльгээһэн байна.

И. Абламов.

Хахалагдадаг газарайнь 60 процент уһалагдана

ПЕКИН, июлиин 15. (ТАСС). Синьхуа агентство иигэжэ дамжуулна. Хитадта уһанай үер зайсуулха центральна штабай үүсхэлээр һаяхан зүблөөн зарлагдаһан байгаа. Водохранилищи, уһа сөөрэм тогтооһоной, каналнуудые малтаһанай ашаар орон доторхи уһалагдадаг газарай талмай 34,6 миллион гектарһаа 66,6 миллион гектар хүрэтэрөө үргэдхэгдөө. Энэнь Хитадтахи хахалагдадаг бүхы газарай 50 процентнь болоно гэжэ зүблөөн дээрэ тэмдэглэгдэһэн байна.

Алжиртахи байдал

ПАРИЖ, июлиин 15. (ТАСС). Алжирта Айн-Зефра гэжэ һууринһаа баруун-урагшаа 50 километрын газарта байлдаанууд боложо, Франциин 15 солдат алуулһан, 10 солдат шархатаһан байна.

Сук-Ахрас шадар байдаг Франциин 7 харуулда июлиин 14-нэй һүни Алжирай партизанууд добтолго хээ. Франциин 6 солдат шархатаа.

Алжирай Республикын саг зуурын правительствын «Алжирай радио» гэжэ нэрэтэй радиопередатчик Алжирай газар дээрэ мүнөө хүдэлдэг болоһон байна. Энэ радио үдэр бүри 22 часта дамжуулга хэдэг гэжэ «Либерасьон» газетэ мэдээсэнэ.

ФРГ-дэ Америкын, Англиин сэрэгэй алба хэгшэд элдэб эсын аашa гаргана

БЕРЛИН, июлиин 15. (ТАСС). Баруун Германида байдаг Америкын, Англиин сэрэгэй алба хэгшэдэй шэнэ гэмтэ ябадал хэһэн тухай АДН агентство мэдээсэнэ. Трире городто Америкын солдадууд наншалдаа үүсхээд, 27-той немецые хутагаар хадхаһаниинь, тэрэнь удангүй үхөө. Баһа нэгэ американска солдат һогтуугаар машинада һуугаад ябатараа, Мюнхен город шадар немецкэ автомашиные дайраһан байна. Машина соо һууһан хоёр хүн гэмтэжэ үхөө.

Люнебург шадар Англиин солдадууд немец басага хүсөөр эдлэхые һэдэһэн байна.

Хейльбронно городто байдаг 25-тай эхэнэртэ Америкын сэрэгэй алба хэгшэд добтолжо, тэрэниие бүдэргөөд, мүнгыень хулуужа абаа.

МҮНӨӨ САГАЙ ДЭРЭСТЭЙ НЮТАГ

Хаанта засагай үедэ манай Дэрэстэй нютаг Байгал шадарай эгээл гээгдэнги захань байгаа бшуу. Эндэхи арад зон ямаршье эрхэ сүлөөгүй, толюур нобшо ажаһуудалтай, соёл гэгээрэл гэжэ мэдэхэгүй байһан юм. Сэлэнгын думын тайшаагай, нютагай баяд, ноёд, ламанарай зэрлиг муухай ааша, дарлалта, мүлжэлгэ дороо ажалша зон тулижа зобожо, алба түлбэридэ дарагдажа, зүг ами хоолоо тэжээжэ ябадаг бэлэй.

Тиихэдэ нютагай хамаг баялиг, сабшалан, бэлшээриин хэдэн һайниинь Борьёогой станицын атаманай түшэмэлнүүдэй, Кяхтын купецүүдэй гарта байгша һэн.

Тэрэ сагта манай эндэ эрдэм бэшэг мэдэхэ хүншье үгы, һургуули һударшье гэжэ дуулдадаггүй байгаа. Эмнэлгын газар ойро дүтэшье баһал байгаагүй. Тиимэһээ хүн зон элдэбын үбшэ хабшанда дайрагдажа, олооро үхэдэг һэн. Үни сагһаа хойшо дэрэстэйнхид нэгэ хэды адуу малаа ондо оруулхын тула жэлэй дүрбэн сагта нишэ тиишээ нүүжэ, гасалан зоболондо дарагдажа ябаа һэн. Бури үгытэйшүүлынь хоолойгоо, үхибүүдээ тэжээхэ гэжэ баяд, ноёдой барлаг боложо, адуу малыень харюулдаг, хамаг хүшэр хүндэ ажалыень хэдэг бэлэй.

Эндэхи бурядууд Зарубино деревниин ородуудтай үни сагай хоорондоо халуун барисаатай, хаяа хадхажа, танил таланар боложо һуудаг байгаа. Иигэжэ тэдэнэр ород хэлэндэ һуража, соёл культурыень халан абажа, багашагшье һаа, газар тариалангай ажалтай боложо эхилээ һэн. Энээнэй ашаар бурядууд һуурижажа захалһан юм. Манай орон дотор Совет засагай тогтожо байха үедэ нютагай үгытэйшүүл зарубинайхидтай хамта партизан, улаан сэрэгэй частьнуудта туһа хүргэжэ, арадай дайсадые даралсаһан бшуу.

Октябриин революциин ашаар, Коммунистическэ партиин хүтэлбэреэр, ород арадай аха дүү туһаламжада түшэглэн, бүхы бурят арадтаяа хамта манай нютагайхид баяд, ноёдоо үгы хээд, дүүрэн эрхэ сүлөөтэй боложо, зол жаргалайнгаа замые одоол олоо бэлэй. Тэрэ сагһаа хойшо газар дайдынгаа баялигые ашаглажа, ажахыгаа хүгжөөжэ захалаа гээшэ.

1930 оной хабар һэн. Партиин уряалаар хүдөө гараһан түрүүшын хорин табан мянгатанай нэгэн, Ленинградай хүдэлмэришэн, коммунист А. П. Барматов, Улан-Удын госпароходствын хүдэлмэришэн, коммунист А. Майзанов гэгшэдэй хүтэлбэреэр нютагай үгытэйшүүл Шагжа Содномов, Дансаран Дагданов, Жамьян Цырендоржиев, Бунжит Дашиева гэгшэд, бусад эдэбхитэд Дэрэстэйдэ хүдөө ажахын түрүүшын коммуна эмхидхээ һэн. Анхан коммунада 15 айл хамтарһан юм. Тэдэнэй жэшээгээр дэрэстэйнхид. бултадаа шахуу энэ коммунада ороо. Иигэжэ нүүдэл байдалтай малшадай ажахы хүгжэлтын шэнэ замда орожо, тэрэ үеын хүсэтэ техникээр зэбсэгжээ бэлэй.

Мүнөө энэ нютагаймнай түхэл шарайнь тон ехээр хубиланхай. Түрүүшын «Социализм» коммунын орондо олон һалбаритай томо ажахы—«Коммунизм» колхоз оршоно.

Тус колхозой ниитын олзо доход 1953 ондо оройдоо 822 мянган түхэриг байгаа һаа, 1958 оной эсэстэ 4 миллион 743 мянган түхэригтэ хүргэгдөө. Хамтын малай тоо толгой ургажа, үүлтэрнь һайжаржа, малһаа ашаг шэмэ ехээр абтадаг болоо. Мүнөө энэ колхоз 30426 толгой нарин, нарибтар нооһотой хонитой юм. 1965 ондо тэрэнь 50 мянган толгой болгогдохоор хараалагдана. Колхоз өөһэдын хэдэн автомашина, трактор, комбайн, хүдөө ажахын машина болон бусад олон техникэтэй болонхой.

Урдын һандархай һэеы гэрэй орондо артелиин түб тосхондо колхознигуудай уужам, һаруул гэрнүүд, клуб, библиотекэ баригдаа. Холын малшад шэнэ культбазануудтай болонхой. Хүүгэдэй ясли, дунда һургуули, магазин, стадион, больница бии байха. Дунда һургуулида 300 гаран үхибүүд һурана. Хүдөөгэй библиотекэ 10 мянга шахуу номтой, хэдэн зуугаад уншагшадтай юм.

Жэлһээ жэлдэ колхознигуудай ажаһуудал һайжарна. Олон колхознигууд өөрын мотоцикл, «Москвич» маркын хүнгэн автомашинатай. Айл бүхэн зайн гал, радиотой. Үдэр бүри 500 гаран газетэ, хэдэн журналнууд эндэ ерэжэ байдаг. Мүнөө «Коммунизм» колхоздо дээдэ, дунда һургуули дүүргэһэн 10 гаран мэргэжэлтэд ажаллажа байдаг юм. Эрдэм наукын кандидат Цырен Хандуев, республикын габьяата багша Бато Бадмаев, үнинэй багша Цыбан Бадмаев гэгшэд нютагайхидайнгаа дундаһаа ургажа гараа. Дээдэ, дунда һургуулитай мэргэжэлтэдые бэлэдхэдэг һургуулинуудта манай 15 колхозник һурана.

Урдын хани, хүршэ һууһан Дэрэстэйн бурядууд, Зарубинай ородууд һаяхан хамтынгаа суглаанда зүбшэжэ, ажахыгаа хамтаруулаа. Иигэжэ тэдэнэр эртэ урдынгаа холбоо барисаае улам батадхажа, ниитынгээ зөөриие хамталан, сугтаа ажахыгаа саашадань түргэн хүгжөөхөөр шиидэнхэй.

Мүнөө сагай Дэрэстэй ажалша малшадаараа суурхадаг, хүхюун сэнгэлиг, омог дорюун ажаһуудалтай юм.

Д. Жигмитов,
Зэдын аймагай «Коммунизм» колхозой гэшүүн.

Редактор **Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.**

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора —46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря —27-37. отделов: партийной жизни—34-05, сельского хозяйства и советского строительства—47-59, промышленности и транспорта, пропаганды, информации—35-14, культуры—24-74, писем и рабселькоров —40-49, отдел переводов, корректорская —35-95, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н01092. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. № 5007.